

תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים ברמת הגולן לשנים 2021 עד 2023

הצעה להחלטה

מחליטים, בהמשך להחלטה מס' 1052 מיום 15 בדצמבר 2013, שעניינה תכנית רב שנתית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים ברמת הגולן לשנים 2014-2017, והחלטה מס' 291 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה קידום תכנית חומש למגזר הדרוזי וצירקסי (להלן – **החלטה 291**), ועל יסוד עבודת המטה שבוצעה על ידי הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצירקסיים (להלן – **הרשות**), בין היתר בהתאם להחלטה מס' 196 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצירקסיים – הקמת ועדת היגוי, להכריז על היישובים הדרוזיים המפורטים בנספח א' להחלטה, כיישובים בעלי עדיפות לאומית לעניין החלטה זו, לפעול על מנת להשיג את המטרות הבאות:

- א. **העצמת הרשויות המקומיות וחיזוקן:** (א) שיפור חוסן הכלכלי (ב) פיתוח מקורות הכנסה (ג) התייעלות ארגונית ושיפור השירות לתושב.
- ב. **קידום התעסוקה והכלכלה:** (א) קידום תעסוקה איכותית בהתאם לתוכניות המתאר המאושרות, יזמות וחדשנות (ב) פיתוח אזורי תעשייה (ג) קידום ופיתוח מיזמי מסחר ותיירות.
- ג. **האצת התכנון והפיתוח הפיזי של יישובי ההחלטה:** (א) תכנון ושיווק יחידות דיור חדשות (ב) פיתוח והקמה של תשתיות ומוסדות ציבור (ג) התחדשות עירונית ופיתוח המרקם הוותיק.
- ד. **קידום החינוך וההשכלה:** (א) המשך צמצום פערים בתחום החינוך, לימוד השפה העברית מגיל צעיר (ב) עידוד תלמידי בתי ספר ללימודים גבוהים וחינוך לקריירה (ג) שימור המורשת הדרוזית.
- ה. **העצמה קהילתית - שיפור איכות החיים של תושבי יישובי ההחלטה:** (א) שיפור רווחת ובריאות התושב (ב) חיזוק החוסן החברתי והביטחון האישי והקהילתי (ג) עידוד ופיתוח פעילויות תרבות ופנאי.

הגדרות:

1. "יישובי התכנית" או "רשויות התכנית" – כמפורט בנספח א.
2. "ועדה מקצועית" – כמפורט בסעיף 17.

יישובי התוכנית מוכרזים כיישובי עדיפות לאומית לשנים 2021 עד 2024 לפי פרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010, תשס"ט-2009) (להלן – **חוק עדיפות לאומית או החוק**), לעניין החלטה זו וכמפורט בה.

בנוסף, נכללות בהחלטה זו הטבות למגזר הדרוזי הנסמכות על שיקולים מקצועיים הנוגעים לצמצום פערים קיימים בין מגזר זה לכלל החברה כמפורט בסעיפים 7(א) ו-12(ג).

כל משרד בתחום עיסוקו יפעל, בכפוף לכל דין, ובחלקים הרלוונטיים בכפוף להנחיית היועץ 1.1801 (יישום הסכמים פוליטיים בעלי משמעות תקציבית).

1. משרד הפנים - רשויות מקומיות

- א. להקצות סך של 16 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2021 ו-2022 לטובת תגבור התקציב השוטף של יישובי התוכנית. הקצאת התקציב וחלוקתו בין יישובי התוכנית יבוצעו בהתאם לקריטריונים גובשו על ידי צוות משותף למשרד הפנים ואגף התקציבים במשרד האוצר ובתיאום עם הרשות, ובהתאם ליעודים שייקבעו

על ידי צוות זה לטובת המטרות שעולות בקנה אחד עם השיקולים להכרזה על היישובים כאזור עדיפות לאומית כפי שפורטו בהחלטה. לצורך כך, יקצה משרד האוצר למשרד הפנים 16 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2021 ו-2022.

ב. **חיזוק והעצמת הרשויות המקומיות:** לרשום את הודעת משרד הפנים לפיה יקצה סך של 10 מיליון ש"ח בפריסה שווה בשנים 2021 עד 2023, לטובת תוכנית לחיזוק והעצמת יישובי התוכנית. התוכנית תגובש על ידי משרד הפנים ואגף התקציבים במשרד האוצר, ובתיאום עם הרשות, בתוך 60 יום, ותבחן בין היתר את אופן החלוקה ליישובי התוכנית וביחס לנושאים הבאים:

1. חיזוק ההון האנושי ופיתוח תרבות ארגונית;
2. פיתוח כלכלי, פיתוח אזורי ושיפור השירות לתושב ברמה המקומית והאזוריות;
3. דיגיטציה והשלמת פערים דיגיטליים;
4. תמריצים לרשויות מצטיינות ומיצוי משאבים;
5. קניית שירותי ייעוץ חיצוניים;
6. שיפור היערכות הרשויות המקומיות לחירום;
7. הנגשת מבני ציבור.

לצורך כך, יקצה משרד האוצר 5 מיליון ש"ח ויקצה משרד הפנים 5 מיליון ש"ח, בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023.

ג. **תגבור תקציבי פיתוח:** להטיל על משרד הפנים להקצות לטובת יישובי התוכנית תקציב בהיקף של 10 מיליון ש"ח בהרשאה להתחייב בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023, עבור פיתוח יישובי התוכנית, לרבות אפשרות לקידום פרויקטים תשתיתיים מתוכננים אשר חסר המימון להשלמתם, מתוך התקציב 5 מיליון ש"ח יבואו על בסיס תקציבי הפיתוח המוקצים להם בהתאם לנוסחת ההקצאה מדי שנה במשרד הפנים ו-5 מיליון ש"ח נוספים יקצה בהרשאה להתחייב ממשרד האוצר, שניהם בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023. הקצאת התקציב תיעשה בהתאם לנוסחת הקצאת תקציבי הפיתוח הנהוגה במשרד הפנים. למען הסר ספק, מועצות אזוריות שבהן יישובים הנכללים בתוכנית זו יקבלו תקצוב כאמור רק בגין יישובי התוכנית, והתקציב שיינתן בגינם ייועד על ידי הרשות לטובת פעילות פיתוח בתחום ישובים אלו בלבד.

ד. **מבני דת:** להטיל על משרד הפנים להקצות תקציב לצורך סיוע, בהקמה, בשיפוץ ובאחזקת בתי לוויית, בתי קברות, בתי תפילה, מקומות קדושים ביישובי התוכנית, בשנים 2021 עד 2023 בהתאם לתוכנית שתגובש על ידי ועדה מיוחדת בהשתתפות משרד הפנים, אגף התקציבים במשרד האוצר והרשות. היקף התוכנית יעמוד על סך של 4 מיליון ש"ח בפריסה שווה בשנים האמורות. הקצאה זו תהיה כפופה לכל דין ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה באשר למבחני תמיכה ובפרט לשוויוניות הקצאת המשאבים בהם. לצורך כך, משרד האוצר יקצה 2 מיליון ש"ח ומשרד הפנים יקצה סך של 2 מיליון ש"ח, בפריסה שווה על פני השנים כאמור.

א. להנחות את מינהל התכנון במשרד הפנים לפעול להשלמת התכנון המתארי והמפורט המקודם ביישובי התכנית ביחד עם היישובים האמורים. לצורך כך, משרד האוצר יקצה למינהל התכנון סך של 5 מיליוני ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023, להסרת חסמי תכנון בתוכניות המקודמות במפורט בסעיף (א) לעיל, אשר יאפשר את השלמתן בהתאם לדרישות המקצועיות הנובעות מקידומן של התכניות לרבות אישור תצ"ר.

3. משרד הרווחה והביטחון החברתי

א. **בינוי ותשתיות רווחה:** להנחות את משרד הרווחה והביטחון החברתי להפעיל תכנית להקמה, שיפוץ, תחזוקה, רכישת נכסים ושיפור, שיפוץ ופיתוח תשתיות של מוסדות הרווחה ביישובי התוכנית, כולל היטלים ודמי הקמה. רשימת הפרויקטים תגובש ע"י משרד העבודה והרווחה בתיאום עם הרשות. לשם כך יוקצו 6 מיליון ש"ח, מתוכם משרד האוצר יקצה 3 מיליון ש"ח ומשרד הרווחה יקצה סך של 3 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023.

ב. **תגבור שירותי רווחה:** להנחות את משרד הרווחה והביטחון החברתי לתגבר את הפעילות בתחום הרווחה ביישובי התוכנית בשנים 2021 עד 2023 במימון ממשלתי מלא, בהשקעה כוללת של 9 מיליון ש"ח, שאותם יקצה משרד האוצר. לשם כך, המשרד בתיאום עם הרשות וראשי הרשויות יגבשו תוך 30 יום תוכנית שתיתן מענה לצורכי כל יישוב ויישוב. משרד הרווחה והביטחון החברתי יגבש את הקריטריונים להקצאת סכום זה בתיאום עם הרשות וראשי הרשויות בהתאם לצרכים הייחודיים של יישובי התכנית, ויקצה את התקציב לרשויות המקומיות שבתכנית עבור פעילויות שיעמדו בקריטריונים שיקבעו וזאת תוך התייחסות למאפיינים הייחודיים בקהילה הדרוזית ברמת הגולן.

המשרד לביטחון פנים - הרשות הלאומית לביטחון קהילתי: להנחות את המשרד לביטחון הפנים להרחיב את תוכניות הרשות לביטחון קהילתי ביישובי התוכנית בתחומי המניעה, הטיפול והשיקום, לרבות פריסת תשתית (מצלמות ומערכים) טכנולוגית למתן מענה יישובי או אזורי, בהתאם לתבחינים מקצועיים שיקבע המשרד, והכל בהלימה להחלטה מס' 549 מיום 24 באוקטובר 2021, שעניינה תכנית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית 2022-2026, ותוך דיווח לצוות היישום האמור בה. לצורך כך המשרד לביטחון הפנים, באמצעות הרשות הלאומית לביטחון קהילתי, יקצה סך של 2.7 מיליון ש"ח, בפריסה על פני השנים 2021 עד 2023 ומשרד האוצר יקצה סך של 3.5 מיליון ש"ח בפריסה על פני השנים 2022 עד 2023.

4. משרד הבינוי והשיכון

א. תכנון:

1) לשם תכנון סטטוטורי מפורט של לפחות 1,000 יחידות דיור במקרקעי ישראל, קרקע מעורבת מרובת בעלים או קרקע פרטית מרובת בעלים ביישובי התוכנית, משרד הבינוי והשיכון יקדם תכנון, לרבות איחוד וחלוקה ותכניות לצרכי רישום

ביישובי התכנית. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 11 מיליון ש"ח.

(2) להנחות את מנהל מרכז מיפוי ישראל (להלן – **מפ"י**) לפעול לצמצום פערי הרישום בתכניות קיימות ומאושרות, מרובות בעלים, באמצעות הכנה, הגשה ואישור והסדר קרקעות של כ-10 גושים במתחמים ביישובי התוכנית. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למפ"י סך של 1 מיליון ש"ח בפריסה שווה בשנים 2022 ו-2023.

ב. פיתוח:

(1) להטיל על משרד הבינוי והשיכון להעמיק את סבסוד עלויות הפיתוח ביישובי התוכנית באזורי עדיפות לאומית, כהגדרתם בהחלטה מס' 4302 מיום 25 בנובמבר 2018, שעניינה קביעת אזורי עדיפות לאומית לעניין מתן הטבות בתחום הבינוי והשיכון, או בכל החלטה שתבוא במקומה, בקרקע המנוהלת על ידי רשות מקרקעי ישראל לבניה רוויה במקרקעי ישראל, כך שבפיתוח קרקע בצפיפות של מעל 6 יחידות דיור לדונם, גובה הסבסוד הנוסף יעמוד על 10% מעלויות הפיתוח (ובסך הכל 60%). בכל מקרה, גובה הסבסוד ליחידת דיור לא יעלה על סך של 120,000 ש"ח. הוראות סעיף זה לא יחולו על יחידות דיור שישווקו במסגרת פרק 4.7 לקובץ החלטות מועצת מקרקעי ישראל. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 3 מיליון ש"ח.

(2) להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול לביצוע פיתוח ושיקום תשתיות בשכונות ותיקות, לרבות ניקוז מי גשם למניעת הצפות, תשתיות חשמל, תקשורת ומפגעי בטיחות והסרת חסמי תכנון בפיתוח (בהתאם לדיני התכנון והבניה), הסרת חסמי ביצוע, בהתאם לכללים שיקבעו על ידי משרד הבינוי והשיכון בשים לב לגודל האוכלוסייה שנהנית מהתשתיות האמורות, להיקף התמיכה בפעולות שיווק יחידות דיור חדשות, שיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט ומצב התשתיות הקיימות במרקם הוותיק.

(3) להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול להקמת מוסדות ציבור במרקם הוותיק ובשכונות חדשות ביישובי התוכנית, בהתאם לכללים שיקבעו על ידי צוות היישום בשים לב לגודל האוכלוסייה שנהנית מהמוסדות האמורים, להיקף התמיכה באכלוס יחידות דיור חדשות, שיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט ומצב מוסדות הציבור הקיימים במרקם הוותיק וסך עלות מוסד הציבור. לעניין תקצוב מוסדות ציבור בשכונות חדשות הכללים יקבעו בתיאום עם רשות מקרקעי ישראל. ההקצאה תהיה כפופה לכל דין ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה, ובכלל זה באשר לצורך בקביעת מבחני תמיכה שוויוניים להקצאת המשאבים.

(4) לשם ביצוע האמור בסעיפים ב(2) ו-ב(3), יקצה משרד האוצר למשרד הבינוי והשיכון, או לרשות מקרקעי ישראל לפי העניין, סך של 39 מיליון ש"ח.

(5) להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול לפיתוח שצ"פים במרקם הוותיק ובשכונות חדשות ביישובי התוכנית, בשים לב לשיעור התמיכה התקציבית

הנדרש מתוך עלות הפרויקט, מספר התושבים שעשויים ליהנות מהשצ"פ, מצב וכמות השצ"פים הקיימים באותו אזור וסך עלות הפרויקט. לשם ביצוע האמור משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 4 מיליון ש"ח.

(6) להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול להסרת חסמי תשתיות משמעותיים ואזוריים לשם קידום שיווק יחידות דיור חדשות במקרקעי ישראל ביישובי התוכנית, כפי שימופו ויקבעו על ידי משרד הבינוי והשיכון, רשות מקרקעי ישראל ואגף התקציבים במשרד האוצר וידווחו לצוות היישום. מיפוי כאמור יבוצע בשים לב לגודל האוכלוסייה שמושפעת מהתשתיות האמורות, להיקף התמיכה בפעולות שיווק יחידות דיור חדשות, שיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט. לשם ביצוע האמור בסעיף זה, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 5 מיליון ש"ח.

(7) תכנון מפורט לביצוע תשתיות ציבוריות הנדרשות בתוכניות הכוללות עד 2,000 יחידות דיור, במצטבר, בקרקע פרטית מרובת בעלים ביישובי התוכנית, בהתאם לקריטריונים שיקבעו על ידי צוות היישום.

(8) סבסוד עלויות פיתוח לפרויקטים תשתיתיים ביישובי התוכנית הנדרשים לטובת קידום בנייה של כ-500 יחידות דיור בקרקע פרטית מרובת בעלים ביישובי התוכנית, לרבות מענקי ראש שטח בפרויקטי דיור מעורבים (מקרקעי ישראל ופרטית) גובה הסבסוד יהיה עד 40,000 ש"ח עבור כל יחידת דיור בממוצע בתוכנית הרלוונטית לאותו פרויקט, ואשר לא יעלה על 60% מעלות אותו פרויקט, הנמוך מביניהם. על אף האמור, צוות היישום יהיה רשאי לקבוע, מנימוקים שיירשמו ולפי תבחינים שייקבעו, כי רף הסבסוד בפרויקטים מסוימים יעמוד על שיעור גבוה מ-60% ובלבד שלא יעלה על 75%. סבסוד כאמור בסעיף זה יינתן תוך מתן עדיפות לפרויקטים ברשויות שבתחומן קיים חוק עזר לגביית היטלי פיתוח או התחייבות להתקנת חוק עזר כאמור, ולעניין סבסוד פיתוח בקרקע פרטית הצגת אישור מימוני של הרשות המקומית האמורה ליתרת עלות הפרויקט, בין היתר, באמצעות נטילת הלוואה מתאגיד בנקאי. צוות היישום יקבע כללים להקצאת הסבסוד, בשים לב לשיקולים הבאים:

1. מתן עדיפות לקרקע מעורבת (מקרקעי ישראל וקרקע פרטית);

2. זמינות הפרויקט וצפי הוצאת היתרי בנייה;

3. מתן עדיפות לפרויקטים בצפיפות דיור גבוהה.

(9) לשם ביצוע האמור בסעיפים ב(7) ו-ב(87) משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון, או לרשות מקרקעי ישראל לפי העניין, סך של 18 מיליון ש"ח.

ג. צוות יישום ובקרה:

(1) להקים צוות יישום לסעיפים בפרק זה בראשות מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון חבריו יימנו: מנהל הרשות או נציגו, מנכ"לית מנהל התכנון או נציגה, מנהל רשות מקרקעי ישראל או נציגו, הממונה על התקציבים במשרד האוצר או נציגו היועצת המשפטית למשרד הבינוי והשיכון או נציגה וחשב משרד הבינוי והשיכון

או נציגו (בהחלטה זו - **צוות יישום**). הצוות יוכל להזמין ולשמוע את נציגי ראשי רשויות התכנית ונציגי ציבור כפי שיראה לנכון. תפקידי צוות היישום יהיו, בין היתר, כפי שמפורט בסעיף ניהול ההחלטה, לרבות:

1. קביעת קריטריונים לביצוע החלטה זו ;
2. ביצוע פעולות ליישום החלטה זו ;
3. אישור תוכנית עבודה מפורטת שנתית ורב שנתית לכלל רכיבי פרק זה ;
4. ביצוע בקרה על יישום החלטה זו ;
5. לפעול לשיתוף ולמעורבות הרשות המקומית בהליכי התכנון והבנייה ביישוב, בכפוף לכל דין ;
6. קבלת החלטות ביחד עם נציגים רלוונטיים ממושרדי ממשלה אחרים לשם הסרת חסמי תשתיות משמעותיים ואזוריים לקידום בנייה ושיווק יחידות דיור ;
7. הסטת תקציבים מסעיף אחד למשנהו, בהתאם לצרכים שיתגלו במהלך ביצוע ההחלטה.

5. **הקדמה לשטחים פתוחים:** לאמץ את הודעת מנהל רשות מקרקעי ישראל, לפיה יביא בפני הנהלת הקרן לשמירה על השטחים הפתוחים הצעה, לפיה מתוך כספי הקרן עליהם הוחלט בפרק 13 להחלטה 550, שיעור הוצאות הקרן ביישובי התכנית מתוך סך הוצאות הקרן להחלטה 550, יהיו שווים לשיעור יישובי התכנית ביחס ליישובי התכנית המורחבת כאמור בהחלטה 550, בכפוף לכך שיוגשו בקשות מתאימות.

6. משרד החינוך

א. **תכנים, פדגוגיה ותגבור פעילות חינוכית:** להטיל על מנכ"ל משרד החינוך, ראש הרשות והממונה על התקציבים במשרד האוצר או מי מטעמו, בהיוועצות עם נציגים מרשויות התכנית (להלן - **צוות החינוך**) לגבש תכנית לשיפור יכולות והישגי התלמידים ביישובי התכנית שתופעל בשנים 2021-2023 וזאת תוך 120 יום מיום אישור ההחלטה. היקף התכנית יעמוד על סך של 33 מיליון ש"ח, בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023, כמפורט להלן. הממשלה רושמת לפניה כי התכנית תיתן מענה בתחומים שלהלן:

(1) חינוך פורמלי: התכנית תכלול פעולות לשיפור הידע, היכולות

והמיומנויות של התלמידים ביישובי התכנית לאור הרצף החינוכי, וזאת בין היתר על ידי תגבור פעילויות, הקמת עוגנים ויוזמות חינוכיות ביישובי התכנית, כמו רווחה חינוכית, פעולות לשיפור האקלים החינוכי, שיפור והצטיידות מעבדות מדעים לכל שכבות הגיל, טיפול וליווי משפחות לתלמידים בסיכון, תגבור מקצועות הליבה והאומנויות, עידוד מצוינות, לרבות בבחינות הבגרות ופעולות לשיפור השליטה בשפה העברית המדוברת לאורך הרצף החינוכי. טיפוח מנהיגות ופיתוח מקצועי בקרב הצוותים החינוכיים ועידוד תלמידי בתי ספר

ללימודים גבוהים וחינוך לקריירה. לצורך כך, משרד האוצר יקצה למשרד החינוך סך של 20 מיליון ש"ח ומשרד החינוך ימשיך להקצות סך של 9 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023.

2) חינוך בלתי פורמלי: צוות החינוך בהיוועצות עם נציגים

מרשויות התכנית יגבש בתוך 120 יום מיום אישור ההחלטה תכנית לשיפור המענים בחינוך הבלתי פורמלי ביישובי התכנית, אשר יגובו ביעדי תפוקה ותוצאות רצויות, חיזוק תחומי המצוינות ומנהיגות והובלת השינויים בקרב התלמידים בחברה, התכנית תכלול פעילות בלתי פורמאלית החל מחינוך טרום חובה ועד החינוך העל יסודי והתיכונים, ותכלול חוגים, פעילות חברתית, העשרה וחינוך סביבתי. זאת תוך דגש על מענים לאורך הרצף החינוכי בהתאם לצורך, מיקוד בתלמידים מרקע סוציו-אקונומי נמוך, מענים דיפרנציאליים בין יישובים ובחירת המענים ברמה הבית ספרית כולל ארגוני ותנועות נוער. משרד האוצר יקצה סך של 4 מיליון ש"ח למשרד החינוך בפריסה שווה על השנים 2021-2023. ההקצאה תהיה כפופה לכל דין ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה, ובכלל זה באשר לצורך בקביעת מבחני תמיכה שוויוניים להקצאת המשאבים.

ד. בינוי כיתות לימוד וגני ילדים: לקבוע כי לצורך צמצום הפערים בתחום התשתיות הפיזיות של מערכת החינוך ביישובי התכנית, ולשם השוואת תנאי הלימוד הפיסיים של מוסדות החינוך, להנחות את משרד החינוך להקצות בשנות התכנית עבור בינוי כיתות לימוד וגני ילדים חדשים, שיפוץ וחיידוש מבנים, עיצוב חזות, בניית מרכזי פסג"ה, בניית מרחבים חדשניים ביישובי התכנית בהתאם לנהלי מינהל הפיתוח במשרד החינוך סך של 43 מיליון ש"ח כאשר מתוכם 11 מיליון ש"ח יוקצו למשרד החינוך על ידי משרד האוצר בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023. וזאת כחלק מההקצאה בסעיף 1.1. בהחלטה 550.

ה. תקציב דיפרנציאלי ביסודי ובחטיבת הביניים: להנחות את משרד החינוך להמשיך בביצוע התקצוב הדיפרנציאלי במערכת החינוך בבתי הספר היסודיים וחטיבת הביניים ביישובי התכנית.

7. משרד התרבות והספורט

א. לרשום את הודעת שר התרבות והספורט כי התכנית האסטרטגית לספורט של משרד התרבות והספורט שמה לה למטרה לקדם הוגנות ושוויון הזדמנויות בספורט בכל רבדי החברה הישראלית ועבור אוכלוסיית הדרוזים והפריפריה החברתית והגאוגרפית בפרט, וכי משרד התרבות והספורט שם לו למטרה להגדיל את הייצוג של הספורטאים מקרב החברה הדרוזית בכל רמות הספורט. בהתאם לעקרונות ומטרות התוכנית האסטרטגית, תגובש תכנית עבודה רב שנתית בתחום הספורט ליישובי התוכנית, להלן – "תכנית העבודה בתחום הספורט" התוכנית תגובש במינהל הספורט במשרד התרבות והספורט יחד עם הרשות לפיתוח במגזר הדרוזי והצ'רקסי,

נציגי אגף התקציבים במשרד האוצר ובשיתוף פורום ראשי הרשויות בתכנית, בתוך 90 יום מיום אישור החלטה זו. לתכנית ייקבעו יעדים ומדדי תוצאה ברורים ויקבע מנגנון יישום שמבטיח ניצול מיטבי של התקציבים. היעדים ידווחו לוועדה המקצועית. תכנית העבודה בתחום הספורט תכלול סיוע לבינוי ושיפוץ מתקני ספורט עממי ותחרותי ביישובי התכנית, ועידוד הקמת מועדוני ואגודות ספורט על מנת להגביר את מעורבות האוכלוסייה הדרוזית בספורט העממי, התחרותי וההישגי תוך צמצום פערים בתחום הפעילות הספורטיבית בין אוכלוסיות שונות. בנוסף, התכנית פועלת להבטחת שימוש יעיל ואפקטיבי במתקנים החדשים והקיימים, להמשכיות השתתפות צעירים בפעילות ספורט, להכשרת מאמנים וכוח אדם מקצועי ולהרחבת מגוון ענפי הספורט ביישובי התכנית.

ב. **הקמת מתקני ספורט ביישובי התכנית:** להנחות את משרד התרבות והספורט לגבש בתיאום עם ראשי הרשויות והרשות, תכנית להקמה או שיפוץ מתקני ספורט בכל יישובי התכנית בהיקף של 10 מלש"ח בשנים 2022-2023. לצורך כך משרד התרבות יקצה סך של 6 מלש"ח ומשרד האוצר יקצה סך של 4 מלש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2022-2023. הקצאה זו תהיה כפופה לכל דין, להוראות תכנית המתקנים הלאומית מכוח סעיף 17 לחוק הספורט, התשמ"ח-1998, ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה באשר למבחני תמיכה ובפרט לשוויוניות הקצאת המשאבים בהם.

ג. **פעילות ספורט:** משרד התרבות והספורט יפעל לתגבור פעילויות הספורט ופיתוח קהילה ביישובים הכלולים בתוכנית, אשר תכלול פעילויות כמו: תכניות לעידוד היזמות בספורט, פיתוח פעילות הספורט ביישובים בדגש על ספורט נשים, ספורט מקצועני, ספורט לבעלי צרכים מיוחדים, הצטיידות, השתלמויות ספורטאים בארץ ובחו"ל, תמיכה בקבוצות רשומות בליגות הסדירות, פיתוח ליגות ספורט מקצועניות והשתתפות באירועי ספורט והכנת תכניות-אב ביישוביות לספורט. לצורך כך, משרד האוצר יקצה למשרד התרבות והספורט סך של 0.5 מלש"ח ומשרד התרבות והספורט יקצה סך של 0.5 מלש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2022-2023. הקצאה זו תהיה כפופה לכל דין ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה באשר למבחני תמיכה ובפרט לשוויוניות הקצאת המשאבים בהם.

ד. **פעילויות תרבות:** להורות למשרד התרבות והספורט לגבש, בתיאום עם ראשי הרשויות ונציגי הרשות, תכנית להרחבת פעילויות התרבות ביישובים הכלולים בתוכנית, אשר תכלול פעילויות כמו תכניות לעידוד היזמות בתרבות, פיתוח פעילויות תרבות ביישוביים ומגזריים, קידום חממות תרבות בתחומים שאין בהם פעילות מספקת, שיפתחו באופן שיאפשר להן להשתלב בתקנות המקצועיות שאינן ייעודיות, שימור אתרים ועוד. היקף התכנית יעמוד על 3 מיליון ש"ח. משרד התרבות והספורט יקצה מקורותיו סך של 1.5 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה סך של 1.5 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2022-2023. הקצאה זו תהיה כפופה לכל דין ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה באשר למבחני תמיכה ובפרט לשוויוניות הקצאת המשאבים בהם.

8. **משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה:** לרשום את הודעת שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה לפעול לצמצום פערים בין אוכלוסיית יישובי התכנית לבין כלל האוכלוסייה ולשילובה במקצועות ההייטק והמדעים, באמצעות תכנית ייעודית לחיזוק החינוך המדעי-טכנולוגי ולקידום המו"פ היישומי ביישובי התכנית. לשם כך, משרד המדע יקצה סך של 2 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה סך של 2 מיליון ש"ח בשנת 2022. אין באמור בהחלטה זו כדי לפגוע בסמכויות ובעצמאות של המועצה להשכלה גבוהה והועדה לתקצוב ולתכנון (הות"ת).

9. **משרד הבריאות**

- א. להנחות את משרד הבריאות לקדם תוכנית עבודה לשנים 2021-2023 לשיפור מצב הבריאות של האוכלוסייה ביישובי התוכנית, צמצום פערים והגברת הנגישות לשירותי בריאות ביישובי התוכנית. לשם כך יבחן משרד הבריאות את אופן אספקת וצריכת שירותי הבריאות ביישובי התוכנית ויבנה תוכנית עבודה שמטרתה צמצום הפערים הקיימים בתחומים אלו, ככל שקיימים, על ידי הפעלת מנופי שינוי אסטרטגיים-מבניים, בין היתר בנושאי תשתיות (ובכלל זה תשתיות חירום), תקציבים, כח אדם, תנאי החיים ביישוב, רגולציה, מחקר, הנגשה של השירותים, הסברה, יישוג והעלאת המודעות.
- ב. תוכנית העבודה תתבסס על התוכנית המערכתית לשיפור במצב הבריאות בחברה הערבית ולצמצום אי שוויון בבריאות ובשירותי בריאות, שאימצה הממשלה את עיקריה בהחלטה 550 (להלן – תוכנית העבודה בתחום הבריאות).
- ג. להקים צוות משנה לתחום הבריאות בחברה הדרוזית והצ'רקסית בראשות סמנכ"ל תכנון אסטרטגי וכלכלי במשרד הבריאות וראש הרשות או מי מטעמם ו-3 עובדי מדינה שימונו על ידי המנהל הכללי של משרד הבריאות, וחברים נוספים בה יהיו הממונה על התקציבים והחשב הכללי במשרד האוצר או מי מטעמם (להלן – **צוות הבריאות**). הצוות יזמין וישמע את עובדי מערכת הבריאות, ויוכל להזמין ולשמוע את ונציגי ציבור, הכל כפי שיראה לנכון.
- ד. להקים צוות עבודה עם משרד הפנים, משרד הבינוי והשיכון, משרד התרבות והספורט, הרשות ונציגי יישובי התוכנית שיבחן את פריסת התשתיות מקדמות הבריאות ביישובים ויפעל לבניית תכנית להקמת תשתיות מקדמות בריאות ובכלל זה שבילי הליכה מותאמים, מתקני ספורט ועוד. מימון התכניות יבוצע ממקורות החלטה זו בחלוקה בין משרדי הבריאות, הפנים והאוצר.
- ה. צוות הבריאות יקבע את חלוקת תקציב התכנית בשנות התכנית לצורך עמידה מיטבית ביעדים ובמדדי ההצלחה הרב שנתיים ואבני דרך שיקבעו לתכנית. צוות הבריאות יגבש תוכנית עבודה מפורטת בתוך 90 ימים מיום קבלת החלטת הממשלה. התכנית תכלול את הנושאים בהם תתמקד התכנית ויקבעו בה יעדים תוצאתיים, מדידים וממוקדים בתוצאי הבריאות של יישובי התכנית. התכנית והיעדים יקבעו תוך התייעצות עם ראשי רשויות, הציבור, נציגיו, גורמים במערכת הבריאות וארגוני חברה אזרחית.

ו. סך תקציב תכנית העבודה בתחום הבריאות לשנות התכנית יעמוד על סך 6.5 מיליון ש"ח לשנים 2021 עד 2023 שמתוכו יקצה משרד האוצר למשרד הבריאות סך הכול 3.5 מיליון ש"ח, ומשרד הבריאות יקצה סך של 3 מיליון ש"ח והכל בפריסה שווה על פני השנים האמורות.

10. המשרד להגנת הסביבה - פרויקטים לשיפור הסביבה, ניקיון ואקלים

- א. להטיל על המשרד להגנת הסביבה לכלול במסגרת התוכנית הסביבתית, שתוכן לפי סעיף 26 להחלטת ממשלה 550, פרק ייעודי שיכלול את היישובים הנכללים בהחלטה זו.
- ב. לצורך מימוש חלקם היחסי של יישובי התוכנית בתוכנית הסביבתית שתוכן, יוקצה סך של 9 מיליון ש"ח, באופן הבא: משרד האוצר יקצה למשרד להגנת הסביבה 5 מיליון ש"ח מתוך הסכומים שיוקצו לפי סעיף 26(ד) להחלטה 550, והממשלה פונה להנהלת הקרן לשמירת הניקיון בבקשה כי תבחן בכפוף לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984, והתקנות לפיו, להקצות סך של 4 מיליון ש"ח מתוך הסכומים שתקצה לפי סעיף 26(ד) להחלטה 550, הכל בהתאם לתוכנית שתוגש לקרן לשמירת הניקיון, שתאושר על ידה.

11. משרד החקלאות

- א. לאמץ את החלטת שר החקלאות ופיתוח הכפר לפעול לחיזוק החקלאות והתשתיות החקלאיות ביישובי התוכנית, במהלך שנות התוכנית באופן הבא: במסגרת נהלי התמיכה של משרד החקלאות ופיתוח הכפר שיפורסמו בשנות התכנית יכללו מענקי השקעות ותמיכות שונות בחקלאות בהתייחס לשיקום דרכים חקלאיות, קידום התשתיות הווטרינריות לרווחת בעלי החיים ובריאות הציבור, תמיכה בענף הזיתים, הקמה ושיקום צנרת מים ראשית לחקלאות, הקמת בתי צמיחה, פתרונות קצה לטיפול בפסולת חקלאית, תמיכה בתכנון העתקה ושדרוג מבני בעלי חיים ועוד.
- ב. התקציב שיועמד לתמיכות כאמור בסעיף קטן ב' יהיה בהיקף של 6 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני 2022-2023. לצורך כך, משרד החקלאות ופיתוח הכפר יקצה סך של 2 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה למשרד החקלאות סך של 4 מיליון ש"ח.

12. משרד הכלכלה והתעשייה

- א. **פיתוח אזורי תעשייה:** להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לפעול לתכנון, פיתוח, הרחבה, שדרוג, הכנת סקרי התכנות ותכניות אסטרטגיות, שיווק וקידום של אזורי תעשייה ואזורי מלאכה (להלן – **אזורי תעשייה**) ביישובי התכנית. זאת בהתאם למיפוי צרכים ותכניות סטטוטוריות מאושרות ובהליכי תכנון והכל בכפוף לכל דין בהתאם לעקרונות המפורטים:
- (1) אופן התקצוב ייעשה בהתאם לנהלים, הוראות המנכ"ל ותכניות העבודה של מינהל אזורי תעשייה.
- (2) בחירת אזורי התעשייה תבחן בין היתר בקריטריונים הבאים: סטטוס תב"ע, סטטוס הבעלות על הקרקע, התייחסות לרמת ההסכמות עם בעלי

קרקע פרטית, היקף תביעות בעלות וכן ישימות הפיתוח בהתאם לקריטריונים אלו. הפיתוח יותנה בקיום חוקי עזר רלבנטיים ברשות המקומית המאפשרים גביית היטלים לפיתוח הנעשה על קרקע פרטית. יובהר כי משרד הכלכלה ימשיך את תהליכי התכנון של אזורי תעשייה שהחל תכנונם במסגרת החלטות ממשלה קודמות גם אם באזור התעשייה קיימות והתעשייה קרקעות בבעלות פרטית ואין חוקי עזר. משרד הכלכלה והתעשייה יקים צוות בין משרדי שיכלול נציגי משרדי הפנים, ראש הממשלה והאוצר שיפעל לגבש מתווה לגביית היטלי פיתוח מבעלי קרקע פרטית באזורי התעשייה שיפותחו על ידי המדינה.

(3) לרשום את הודעת משרד הכלכלה והתעשייה, כי הקים צוות בין משרדי לגיבוש נהלים חדשם לגביית היטלי פיתוח מבעלי קרקע פרטית באזורי התעשייה שיפותחו על ידי המדינה.

(4) לבחון במקרים המתאימים הקמה, סיוע, חיזוק ותקצוב מינהלות של אזורי תעשייה הגדולים מ-100 דונם ביישובי התכנית, ואזורי תעשייה משותפים וזאת בהתאם לנהלים והוראות מנכ"ל אשר יגובשו במינהל אזורי תעשייה ובהסכמת אגף התקציבים במשרד האוצר. עיתוי תקצוב המינהלות יעשה בהלימה לשלב השיווק ומימוש האזור תוך תיעדוף מינהלות שמנהלות מספר אזורי תעשייה, ובלבד שתקציב שיועמד לפי סעיף זה ישמש רק את יישובי התוכנית להנחות את מנהל אזורי תעשייה במשרד הכלכלה והתעשייה לבצע סקר היתכנות להקמה או הרחבה של אזור תעשייה משותף בסמוך ליישובי התכנית ברמת הגולן בקרקע בבעלות מדינה. ככל שתמצא התכנות לפעול לקידום תכנית מפורטת לאזור זה. לאחר סיום התכנון תינתן עדיפות בפיתוח לאזור תעשייה זה.

(5) לצורך סעיפים אלו, יוקצה סך של 7.5 מלש"ח, מתוכם יקצה משרד הכלכלה והתעשייה 2.5 מלש"ח ומשרד האוצר יעביר למשרד הכלכלה והתעשייה תקציב תוספתי בסך 5 מלש"ח לשנים 2022-2023.

ב. **סיוע לעסקים קטנים ובינוניים:** להטיל על הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה להכין תכנית ייעודית מותאמת ליזמים ולפעול לעידוד, קידום ופיתוח העסקים הקטנים והבינוניים ביישובי התוכנית. היקף התוכנית הכולל לשנים 2021 עד 2023 יעמוד על 1 מיליון ש"ח, משרד הכלכלה יקצה סך של 0.5 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה סך של 0.5 מיליון ש"ח.

ג. **פעילות תעסוקתית:** להנחות את מינהל תעסוקת אוכלוסיות בזרוע העבודה שבמשרד הכלכלה והתעשייה לבצע פעולות של שילוב וקידום תעסוקתי של האוכלוסייה הדרוזה ברמת הגולן. בכלל זאת, מרכזי הכוון תעסוקתי, הכוון תעסוקתי בתיכונים, תכניות הקניית כישורי בסיס ומיומנויות תעסוקתיות, הכשרות מקצועיות ותמיכה בלימודי הנדסאות. משרד האוצר יקצה סך של 2 מלש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023.

13. המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל

א. **מיתוג התיירות:** להטיל על המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, בתיאום עם משרד התיירות, להמשיך ביישום התוכנית למיתוג התיירות ביישובי התכנית בשנים 2022 ו-2023. לצורך כך, המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל יקצה 0.5 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה למשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל 0.5 מיליון ש"ח נוספים, בכל אחת מהשנים האמורות.

ב. **תקצוב משלים למבני ציבור:** להנחות את המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל לסייע לרשויות התוכנית בכיסוי חלקן בתכנון, בפיתוח ובתקצוב הקמת מבני ציבור, שאושרה הקמתם, בין היתר מבנים במימון מפעל הפיס, וכן בכפוף להוראות תכנית מתקנים לאומית ככל שתקבע לפי סעיף 17(ב)(2), לחוק הספורט, התשמ"ח-1988, וכהשלמה לכל פרויקט בניוי של משרדים אחרים. תקציב זה ישמש גם להשתתפות בדמי הקמה לתאגידי מים. לצורך כך, המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל יקצה ממקורותיו 1.25 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023 ומשרד האוצר יקצה למשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל 1.25 מיליון ₪ נוספים בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023.

ג. **סל העצמה קהילתית:** המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל יפעיל בשנים 2022-2023 יקצה לרשויות התוכנית סל העצמה קהילתית לטובת הפעלת תכניות מגוונות ברשויות התכנית לעידוד מצוינות, העצמת קהילה, רווחה, קידום ופיתוח כלכלי וחברתי וזאת בתיאום עם הרשות. לצורך כך, המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל יקצה 0.5 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023 ומשרד האוצר יקצה למשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל 1 מיליון ₪ נוספים בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023. התקצוב ייעשה בכפוף לאישור תכנית העבודה מול אגף התקציבים במשרד האוצר, כך שהתכנית תעלה בקנה אחד עם השיקולים להכרזה על היישובים כאזור עדיפות לאומית.

14. משרד התחבורה והבטיחות בדרכים

א. להורות למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים להקצות סך של 9 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023, לפיתוח תשתיות תחבורה ציבורית, תוספות שירות ובטיחות בדרכים בתחומם של יישובי התכנית או לטובת יישובי התוכנית. מתוך תקציב זה משרד התחבורה יקצה סך של 7 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה סך של 2 מיליון ש"ח.

ב. משרד התחבורה יפעל לפיתוח כבישים חוצי יישובים, לטובת יישובי התוכנית, בשנים 2021-2023. עבור סעיף זה יקצה משרד התחבורה והבטיחות בדרכים סך של 13 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023.

ג. עבור פיתוח כבישים עירוניים בתחומם של יישובי התכנית, משרד האוצר יקצה למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים סך של 11 מיליון ש"ח בפריסה שווה בשנים 2021-2023.

15. משרד התיירות: משרד התיירות יפעל לפיתוח התיירות ביישובי התכנית, בהתאם לתכנית שתגובש על ידי משרד התיירות ובתיאום עם הרשות ואגף התקציבים במשרד באוצר ובהתאם, ובכפוף לנהלים הקבועים במשרד התיירות. התכנית תתייחס לפיתוח תשתיות תיירות ציבוריות, אכסון מלונאי ופעולות לעידוד התיירות. היקף התכנית יעמוד על 8 מיליון ש"ח, מהם 4 מיליון ש"ח יקצה משרד התיירות ו-4 מיליון ש"ח יקצה משרד האוצר.

16. משרד האנרגיה: לקדם פרויקטים בתחום אנרגיה מקיימת לרבות התייעלות באנרגיה, ייצור אנרגיה ותחבורה חשמלית ביישובי התכנית. לצורך כך, בכל אחת מהשנים 2022-2023 משרד האנרגיה יקצה 1 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה 1 מיליון ש"ח.

17. פיתוח תשתיות ביוב

א. הממשלה מנחה את כלל המשרדים בהחלטה זו, המממנים במסגרת ההחלטה הקמת מבני ציבור המחברים לתשתיות מים וביוב, להקצות במסגרת ההחלטה מימון לעלויות חיבור המבנים האמורים לתשתיות מים וביוב בהתאם לתעריפים הקבועים לכך בדין. וכן מנחה את המשרדים האמורים להבטיח שמסירת מבני הציבור לגורמים האמורים לעשות בהם שימוש שיהיה כנגד התחייבותם לשאת בעלויות השוטפות בגין שירותי המים והביוב.

ב. נוכח פערי היקף התחברות לתשתיות הביוב בין יישובי הדרוזיים ברמת הגולן אל מול כלל היישובים, הממשלה מנחה את הרשות הממשלתית למים ולביוב (להלן – **רשות המים**) לפעול באמצעים העומדים לשירותיה כדי להביא להגדלה משמעותית של שיעור משקי הבית המחברים לתשתיות הביוב, כך שהשיעור הממוצע של משקי הבית ביישובי התוכנית המחברים למערכת יעמוד על 90%.

ג. היקף התוכנית והפרויקטים יעמוד על סך של 30 מיליון ש"ח. התקציבים יוקצו ויועברו בהתאם לנוהלי רשות המים. משרד האוצר יקצה 7.5 מיליון ש"ח והרשות הממשלתית למים וביוב תקצה סך של 22.5 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023, כאשר החלק היחסי המצטבר מהקצאת משרד האוצר תועמד, בכל שנה, בכפוף להעמדת החלק היחסי המצטבר מסך התקציב על ידי רשות המים, עד אותה שנה, ובהתאם לקצב הגשת הפרויקטים לרשות המים ואישורם על ידי הרשות כאמור.

18. ועדה מקצועית: מוקמת בזאת ועדה מקצועית, שבראשה יעמוד המנהל הכללי של משרד האוצר, מנהל הרשות לפיתוח חברתי כלכלי במגזר הדרוזי והצירקסי, הממונה על התקציבים במשרד אוצר או נציג מטעמם. הוועדה תכונס, לכל הפחות, פעמיים בשנה, ותדווח לשר האוצר. לשיבות הוועדה, יוזמן, דרך קבע, נציג ראשי הרשויות הדרוזיות. יו"ר הוועדה יהיה רשאי להזמין לשיבות הוועדה נציגים נוספים על פי צורך וכן לכנס את הוועדה בהרכב מצומצם. תפקידי הוועדה המקצועית וסמכויותיה יהיו כדלקמן:

א. לדון ולאשר מדי שנה את תוכנית העבודה השנתית ליישום התכנית מושא החלטה זו וכן תכניות לעדכון התכנית הרב שנתית. תכניות אלו יוגשו לוועדה על ידי המשרדים והיחידות הרלוונטיים עד אחד לפברואר מדי שנה, החל בשנת 2022

- תכנית אלו יוגשו בהתאם לנוהל שתפרסם הרשות בנושא תוך 60 יום ממועד קבלת החלטה זו.
- ב. לאשר, בתיאום עם המשרדים הרלוונטיים, שינויים והתאמות בתכניות העבודה המפורטות שהומלצו על ידיהם או על ידי הוועדה.
- ג. לדון בדוח שנתי שיגישו המשרדים והיחידות הרלוונטיים עד אחד למרץ מדי שנה החל בשנת 2022 בהתייחס ליישום החלטה זו בשנה החולפת, ובכלל זה בהתייחס לביצוע תכנית העבודה, עמידה ביעדים ובמדדים, אופן וזיהוי הקצאת התקציבים ומימוש התקציבים. דוחות אלה יוגשו בהתאם לנוהל שתפרסם הרשות.
- ד. לבצע פיקוח ומעקב אחר יישום החלטה זו.
- ה. אין באמור כדי לגרוע מחובות הדיון והדיווח לפי סעיפים 157 ו-154 לחוק עדיפות לאומית.
- ו. לפעול להסרת חסמים בביצוע ההחלטה וזאת מבלי לגרוע מסמכויות משרדי הממשלה, מוסדות התכנון וגופים סטטוטוריים על פי דין.

19. הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים

- א. הרשות תהיה אחראית על תכלול התכנית, ריכוזה, ומעקב אחר יישומה מול משרדי הממשלה והרשויות המקומיות.
- ב. הרשות תרכז את עבודת הוועדה המקצועית.
- ג. כל מנכ"ל משרד שהחלטה נוגעת לענייני משרדו ימנה גורם מקצועי בכיר אשר ירכז את עבודת משרדו בכל הקשור לדיווח לרשות, לוועדה המקצועית ולגיבוש תכנית העבודה ויישומה. גורם זה ידווח לרשות תוך 30 יום מקבלת החלטה זו על התקדמות תכנית העבודה במשרד ועל חסמים, פערים או כשלים בביצועה וישתפו פעולה באופן מלא עם הרשות. ריכוז התכנית על ידי הגורם המקצועי יבוצע אל מול הגורמים הממונים במשרדים ומול הרשויות המקומיות הרלוונטיות והרשות, בהתאם לצורך ולסוג הפעילות שנקבעה.
- ד. יישובי התכנית, כתנאי למתן תקציבי ההחלטה, יתחייבו לדווח בדרך ובתדירות הנדרשת וישתפו פעולה עם הרשות בהתאם לנוהל דיווח שיפורסם על ידם תוך 60 ימים ממועד קבלת החלטה זו. למימוש סעיף זה, ימנה ראש הרשות עובד בכיר מטעמו לביצוע האמור.
- ה. הרשות תפעל בשקיפות מרבית ותפרסם לציבור את מסגרת המדידה של התכנית ועדכונים אודות סטטוס היישום ועמידה ביעדי ההחלטה.
- ו. אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מתחולת סעיפים 154-158 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, ביחס להטבות הניתנות מכוח פרק כ"ו לחוק האמור.

20. בהתאם לסעיף 40 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, ולצורך מימון פעולה מאזנת כהגדרתה בסעיף 40 לחוק האמור, יקצו משרדי הממשלה מתקציביהם את הסכומים המפורטים בהחלטה זו ומשרד האוצר יקצה סכום נוסף כמפורט בהחלטה זו בשנים 2021 עד 2023. משרדי הממשלה ואגף התקציבים במשרד האוצר, רשאים להסכים ביניהם על הקצאה מתקציב שונה מהתקציב המפורט לעיל לשם ביצוע הפעולה המאזנת כאמור.

יתרות מהחלטה הזו שלא ינוצלו בשנים אלו, יועברו לשימוש בשנת 2024, וזאת לפעילות המפורטת באותו סעיף שבו נותרה היתרה התקציבית.

21. להטיל על אגף התקציבים במשרד האוצר, בתיאום עם הרשות, לכלול במסגרת הצעת חוק התקציב לשנת 2023, התייחסות ליעוד כספים לצורך התוכניות האמורות בהחלטה זו לפיתוח כלכלי וחברתי ביישובי התכנית, מתקציב המשרדים המפורטים בה, עד סך של X מיליון ש"ח, בהמשך להחלטה 291, ובהתאם לקדם הצעת החלטה לממשלה בעניינם, אשר ככל שתתבסס על פרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, שעניינו עדיפות לאומית, קבלתה מותנית בהבאת שיקולים ונימוקים לתמיכה בה בהתאם.

22. כללי החלוקה והביצוע המופיעים בהחלטה זו ייעשו בהתאם להוראות התכ"ס הרלוונטיות, לרבות הוראות התכ"ס שעניינן רכש ותמיכות.

23. תקציב

2023			2022			2021			מספר ר סעיף	משרד מקצה
תקציב מהמשרד ד המקצועי	תקציב ממשרד האוצר	סה"כ	תקציב מהמשרד ד המקצועי	תקציב ממשרד האוצר	סה"כ	תקציב מהמשרד ד המקצועי	תקציב ממשרד האוצר	סה"כ		
		-		16.00	16.00		16.00	16.00	א.1	פנים
1.67	1.67	3.33	1.67	1.67	3.33	1.67	1.67	3.33	ב.1	פנים
1.67	1.67	3.33	1.67	1.67	3.33	1.67	1.67	3.33	ג.1	פנים
0.67	0.67	1.33	0.67	0.67	1.33	0.67	0.67	1.33	ד.1	פנים
-	1.67	1.67	-	1.67	1.67		1.67	1.67	2	מינהל תכנון
1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	2.00	א.3	רווחה
-	3.00	3.00	-	3.00	3.00	-	3.00	3.00	ב.3	רווחה
1.15	1.75	2.90	1.15	1.75	2.90	0.40		0.40	4	בטי"פ
-	4.00	4.00	-	4.00	4.00		4.00	4.00	א.5	משב"ש
-	23.00	23.00	-	23.00	23.00		23.00	23.00	ב.5	משב"ש

1.33	-	1.33	1.33	-	1.33	1.33		1.33	6	משב"ש
3.00	8.00	11.00	3.00	8.00	11.00	3.00	8.00	11.00	א.7	חינוך
10.67	3.67	14.33	10.67	3.67	14.33	10.67	3.67	14.33	ב.7	חינוך
12.67	-	12.67	12.67	-	12.67	12.67	-	12.67	ג.7	חינוך
3.00	2.00	5.00	3.00	2.00	5.00			-	ב.8	תרבות וספורט
0.17	0.17	0.33	0.17	0.17	0.33	0.17	0.17	0.33	ג.8	תרבות וספורט
0.50	0.50	1.00	0.50	0.50	1.00	0.50	0.50	1.00	ד.8	תרבות וספורט
1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	2.00			-	9	מדע
1.00	1.17	2.17	1.00	1.17	2.17	1.00	1.17	2.17	10	בריאות
1.33	1.67	3.00	1.33	1.67	3.00	1.33	1.67	3.00	11	הגנת חסיבה
1.00	2.00	3.00	1.00	2.00	3.00	-		-	12	חקלאות
0.83	1.67	2.50	0.83	1.67	2.50	0.83	1.67	2.50	א.13	כלכלה
0.17	0.33	0.50	0.17	0.17	0.33	0.17	0.17	0.33	ב.13	כלכלה
-	0.67	0.67	-	0.67	0.67	-	0.67	0.67	ג.13	כלכלה
0.50	0.50	1.00	0.50	0.50	1.00			-	א.14	נגב גליל
1.25	1.25	2.50	1.25	1.25	2.50			-	ב.14	נגב גליל
1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	2.00			-	ג.16	נגב גליל
6.67	4.33	11.00	6.67	4.33	11.00	6.67	4.33	11.00	15	תחבורה ובטיחות בדרכים
1.33	1.33	2.67	1.33	1.33	2.67	1.33	1.33	2.67	18	תיירות

0.50	0.50	1.00	0.50	0.50	1.00			-	19	אנרגיה
7.50	2.50	10.00	7.50	2.50	10.00	7.50	2.50	10.00	20	מים וביוב
61.57	72.67	134.23	61.57	88.50	150.07	52.57	78.50	131.07		סה"כ

עדיפות לאומית

בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן – החוק), בנושא עדיפות לאומית, השיקול המרכזי ביסוד החלטה זו הוא הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות, כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק.

לאוכלוסיה הדרוזית מאפיינים ייחודיים המבחינים בין לבין יתר המגזרים באוכלוסייה בישראל, הן מבחינת מאפייני האוכלוסייה והן מבחינת מאפייני היישובים.

הדרוזים בישראל הם עדה דתית סגורה. בשנת 1957 הוכרה העדה הדרוזית כעדה נבדלת הזכאית להקים מוסדות עדתיים עצמאיים, ובכלל זה בית דין דתי עצמאי. התושבים הדרוזיים שומרים על ייחודם הדתי והתרבותי. כל היישובים הדרוזיים בישראל נמצאים בצפון הארץ, אלו שבעניינם החלטה זו, נמצאים באזור גאוגרפי מובחן ברמת הגולן.

בשל נסיבות היסטוריות ובעקבות הרדיפות מהן סבלה העדה בעבר, התיישבו הדרוזים באזורים מרוחקים ומבודדים, אשר הנגישות אליהם קשה, והנמצאים על פי רוב על צלע הר. רמת התשתיות ביישובים הדרוזיים אינה נותנת מענה מספק לצרכי התושבים והיישובים הדרוזיים נדרשים להשקעות מיוחדות בתחומי תכנון ובינוי, תשתיות, שירותים ציבוריים ומוסדות ציבור. בנוסף, כל המועצות המקומיות הדרוזיות מדורגות באשכולות חברתיים כלכליים נמוכים.

הדרוזים ברמת הגולן חיים בקהילה סגורה השומרת בקנאות על תרבותה הייחודית, תוך התבדלות משאר האוכלוסייה, לרבות אוכלוסיית המיעוטים. ככלל, בני הקהילה מתחתנים בתוך הקהילה ונשארים לגור בתוך יישוביהם וממעטים לעבור למקומות אחרים, מחשש לשלמות והישרדות הקהילה ועל מנת לאפשר לה להמשיך להתמודד עם השינויים שמתחוללים בעקבות תהליכי מודרניזציה שעוברות שתי הקהילות.

בהחלטה זו, הממשלה מחליטה לקבוע כי היישובים הדרוזיים המפורטים בנספח א' (בוקעת'א, מגידל שמש ועין קינה) להחלטה, יהיו בעלי עדיפות לאומית בשנים 2021 עד 2024, וכן לקבוע להם תכנית פיתוח לשנים 2021 עד 2023 (יתרות מהחלטה זו שלא ינוצלו בין השנים 2021 עד 2023 יועברו לשימוש בשנת 2024).

כן נכלל בהחלטה כלי סיוע הניתן לחברה הדרוזית שלא על בסיס גאוגרפי, בעניין פעולות לשילובם במקומות עבודה.

התוכנית המוצעת כעת נועדה לתת מענה מקיף ליישובים הדרוזיים, תוך התמקדות במנועי צמיחה כלכליים, פיתוח ההון האנושי באמצעות חינוך והשכלה, פיתוח תשתיות תחבורה, פיתוח שירותים ציבוריים וחברתיים, לשם פיתוחם העתידי של היישובים שבתכנית.

מאפיינים סוציו דמוגרפיים ופערים בתחום החינוך

לפי נתוני הלמ"ס בסוף שנת 2020, מנתה האוכלוסייה הדרוזית בגולן כ- 24058 איש, המהווים 0.25% מכלל אוכלוסיית המדינה.

החלטת הממשלה עוסקת בתושבים המתגוררים ב-4 יישובים דרוזיים בגולן 85% מהמשפחות הדרוזיות הן בעלות מבנה מסורתי.

במהלך העשור האחרון פחת שיעור הגידול באוכלוסייה הדרוזית: מכ-1.7% בשנת 2009 לכ-1.4% בשנת 2018, שיעור נמוך מזה של האוכלוסייה המוסלמית 3.2% ומזה של האוכלוסייה היהודית 1.7% וגבוה מקצב הגידול של אוכלוסיית הערבים נוצרים 1.2%.

האוכלוסייה הדרוזית הנה אוכלוסייה צעירה בהשוואה לאוכלוסייה היהודית בישראל: 40% מבני העדה הינם בין הגילאים 19-45 לעומת 27% בממוצע הארצי. אחוז הדרוזים בני 0-19 עומד על 32% אחוז תואם לממוצע הארצי וזה משקף את המגמה של הירידה בפריון שמאפיינת את החברה הדרוזית בשנים האחרונות (2.1 לעומת 3.1 ברמה הארצית) שיעור הפריון של האישה הדרוזית ירד מכ-7.29 ילדים בשנת 1996 לכ-2.16 ילדים בשנת 2018, ירידה בשיעור של כ-73%. שיעור פריון זה נמוך מזה של הנשים היהודיות (3.17) והמוסלמיות (3.2) ודומה לזה של הנשים הנוצריות (2.06). ואילו שיעור בני 65 ומעלה בקרב בני העדה הדרוזית עומד כיום על 6.4% לעומת 12.5% בממוצע הארצי. לפי התחזיות – אחוז בני 65 ומעלה יעמוד בשנת 2035 על 13% בדומה לממוצע הארצי. נתונים אלו מעידים על כך שהחברה הדרוזית נמצאת בשלבי מעבר מאוכלוסייה צעירה לאוכלוסייה מתבגרת ומזדקנת שמחייב כבר היום להיערך לשינוי המגמה הזו על כל ההשלכות של השינוי הזה.

בחברה הדרוזית ניכרת תופעה של עלייה בגילאי הצעירים הרווקים - אחוז הרווקים בקרב הגברים הדרוזים בגילאים 25-29 עלה מ-41% בשנת 1997 ל-62% בשנת 2017. אותן שנים עלה אחוז הרווקות בקרב הנשים הדרוזיות בגילים 20-24 מ-49% ל-65%, אחוז הרווקים בקרב הגברים הדרוזים בגילאים 40-44 עלה מ-3% בשנת 1997 ל-6% בשנת 2017. באותן שנים עלה אחוז הרווקות בקרב הנשים הדרוזיות באותם גילאים מ-10% ל-11%. אחד ההסברים הבולטים לתופעות של הירידה בפריון ושל העלייה בגילאי הרווקים והרווקות הוא מחסור שהולך וגובר עם השנים בפתרונות דיור זמינים שגורמים לאוכלוסייה לדחות את הנישואין כי בתרבות הדרוזית לא מתחתנים עד שבונים בית.

שיעור הזכאות לבגרות בחברה הדרוזית עומד על 35% לעומת 40% במגזר הערבי ו-60% במגזר היהודי. בנוסף, אחוז האקדמאים באוכלוסייה הדרוזית עומד על 13% לעומת 27% ברמה הארצית. אחוז הסטודנטים הדרוזים עומד על 1.8% לעומת 16% באוכלוסייה הערבית ואחוזם בתארים מתקדמים נמוך מאוד ביחס למגזרים אחרים.

יחד עם זאת, בשנים האחרונות ניכרת עלייה בנתונים אלה הודות לעלייה בנתוני הבגרות. בתשע"ח עמד אחוז הזכאים לתעודת בגרות במגזר הדרוזי על כ-81%, אחוז מתוכם 63% עומדים בתנאי

הסף לכניסה למוסדות אקדמיים לעומת 55% ברמה הארצית. ההשקעה של הרשויות המקומיות פר תלמיד ביישובים הדרוזיים עומדת על 12.1 אש"ח לעומת 14.3 אש"ח בחברה היהודית והיא נמצאת בעלייה מתמדת לאורך השנים. בנוסף, אחוז תעודות הבגרות המצטיינות עומד על 6.5% לעומת 8.2% ברמה הארצית- הדבר מעיד, מצד אחד, על השיפור הניכר הודות למעורבות הממשלתית אך מצד שני – על הצורך בשימור המצב הקיים והגברת המאמצים לשיפור התוצאות וזאת במטרה להגדיל את שיעור בוגרי האקדמיה בקרב בני העדה הדרוזית.

שיעור המתקבלים ללימודים אקדמאיים בשמונה השנים האחרונות עומד על 30% בקרב בני העדה הדרוזית לעומת 39% ברמה הארצית. שיעור הנושרים מאקדמיה בקרב הצעירים הדרוזים עומד על 17% לעומת 11% ברמה הארצית. בשנת 2020 למדו בכלל המוסדות האקדמאיים בישראל 320 אלף סטודנטים מתוכם 49851 ערבים וכ- 6000 סטודנטים דרוזים בכל המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, מלבד האוניברסיטה הפתוחה. בהשוואה לשנה הקודמת עלה מספרם ב-2.2%. יש לציין שאחוז הסטודנטיות הדרוזיות שלומדות עומד על 66% לעומת 34% בנים בשונה מהמגזר היהודי שעומד על 59% לעומת 41% לפי נתוני הלמ"ס.

תעסוקה

בשנת 2019 שיעור ההשתתפות בכוח העבודה של נשים דרוזיות היה 40.2% נמוך משמעותית מכלל הנשים 59.6%. בשנים 2012 עד 2015, מנתוני השכר של עובדים דרוזים בהשוואה לממוצע הארצי ניתן לראות את הדברים הבאים: בשנת 2018 השכר הממוצע של גברים ביישובים הדרוזים היה 9900 ש"ח, נמוך בכ-14.9% משכר כלל הגברים בארץ. בשנים 2016 עד 2018, השכר הממוצע של גברים דרוזים עלה ב-15.4%, לעומת עלייה של 9% בכלל הגברים. כלומר, באופן יחסי, שכר גברים דרוזים עלה בקצב מהיר יותר בתקופת יישום התוכנית. המצב התעסוקתי ביישובי הדרוזים בגולן חמור יותר מאשר ביישובים המקבילים שלהם בגליל והכרמל וזה תקף הן בגברים והן בנשים. סיבות עיקריות לכך הן רמת פריפריאליות גבוהה יותר, שליטה נמוכה בשפה העברית, תחושת אי שייכות לחברה הישראלית.

בשנת 2018 השכר הממוצע של נשים ביישובים הדרוזים היה 4,879 ש"ח, נמוך בכ-36.4% משכר כלל הנשים. בשנים 2016 עד 2018, השכר הממוצע של נשים דרוזיות עלה ב-12.3%, לעומת עלייה של 7.6% בכלל הנשים. כלומר, באופן יחסי, שכר נשים דרוזיות עלה בקצב מהיר יותר בתקופת יישום התוכנית 959.

שיעור המשפחות הרשומות במחלקות הרווחה עומד על 16% לעומת 11% במגזר הכללי, ההכנסות פר תושב מארנונה לא למגורים עומד על 0.224 אש"ח לתושב ביישובים דרוזים לעומת 0.333 אש"ח ברמה הארצית (פער של כ-50%), גירעון מצטבר לנפש ברשות דרוזית עומד על 1.078 אש"ח ביישובים הדרוזיים לעומת 0.296 אש"ח לתושב ברמה הארצית. שיעור מקבלי הבטחת הכנסה ברשויות הדרוזיות עומד על 4.2% לעומת 2.8% ברמה הארצית.

מאפיינים תכנוניים ומוניציפליים

כלל הרשויות הדרוזיות בגולן נמצאות במעמד סוציאקונומי 3. כלל היישובים מדורגים נמוך גם בממד פריפריאליות 2. לכלל הרשויות הכלולות בתוכנית מונה חשב מלווה. הדבר מעיד על הקשיים

הכלכליים בהם נתקלות רשויות אלה שאין להן מספיק מקורות הכנסה עצמיים ומחייב את הממשלה לפתח כלים חדשים שישפרו את מצבן הכלכלי של הרשויות וירחיבו את מקורות הכנסתן.

בנוסף לעיל, עקב המציאות הטופוגרפית של היישובים הדרוזים בגולן, הנמצאים ברובם באזורים הרריים ובתוך שמורות טבע, מוטלות עליהם מגבלות חמורות בכל תחומי הבינוי והפיתוח. כמו כן, בשל הטיפוגרפיה המיוחדת, עלויות הפיתוח של הקרקע ביישובי התכנית גבוהות במידה ניכרת מהממוצע הארצי. הבעיה המרכזית המעכבת את ההתפתחות היישובים ואשר משליכה במישרין על חיי התושבים היא חוסר זמינות בקרקעות לבניה ועלויות הפיתוח הגדולות. חוסר הזמינות בקרקעות הוא תוצאה של גידול האוכלוסייה, קשיים בקידום תכניות התכנון והבניה וכן בשל העובדה שעל פי המסורת, הדרוזים אינם יכולים להתחתן כל עוד לא בנו בית.

לאור הנתונים לעיל, מתמקדת תוכנית סיוע זו בנושאים הבאים:

1. בתחום החינוך, התוכנית כוללת פעילות לקידום החינוך הפורמאלי והלא פורמאלי, חיזוק השפה העברית, הנגשת ההשכלה הגבוהה, וסגירת פערים בתשתיות חינוך.
2. בתחום הרווחה התוכנית כוללת הרחבת סל השירותים החברתיים שמקבלים התושבים ביישובים שבתוכנית, טיפול בגיל הרך ועוד.
3. בתחום התעסוקה, התוכנית כוללת עידוד הקמת עסקים קטנים ובינוניים, סיוע בהכשרה ובהכוונה לעבודה, העצמת נשים בעבודה ופיתוח מקורות תעסוקה. העלאת מיומנות העובדים והתאמתם לדרישות שוק התעסוקה העתידי.
4. בתחום הדת, התוכנית כוללת שיקום מבני דת, בתי קברות ובתי לוויות.
5. בתחום התעשייה וחיזוק הרשויות המקומיות, התוכנית כוללת פיתוח תשתיות ואזורי תעשייה, הקמת מבני ציבור, וחיזוק תעשיית התיירות.
6. בתחום התכנון והדיור, התוכנית כוללת הכנת תכניות מתאר יישוביות, ותוכניות מפורטות בקרקע פרטית. כמו-כן, כוללת התוכנית סיוע במימון פיתוח תשתיות בשכונות חדשות וחיזוק שכונות ותיקות.
7. בתחום התחבורה כוללת התוכנית סיוע בשיפור תשתיות תחבורה עירוניות ובין עירוניות.

דברי הסבר

במסגרת קווי היסוד של הממשלה ה-36, החליטה הממשלה "לחתור לצדק חברתי על ידי צמצום הפערים החברתיים ומאבק בלתי מתפשר בעוני באמצעות חינוך, תעסוקה והגברת הסיוע לשכבות החלשות באוכלוסייה". במסגרת יישום מדיניות זו, מפעילה הממשלה שורה של תכניות סיוע ייחודיות לקבוצות מובחנות באוכלוסייה; זאת, במטרה לתת מענה מתאים למאפיינים ולצרכים הייחודיים של קבוצות אלו.

כחלק ממכלול פעילות זה, משקיעה הממשלה מאמצים ומשאבים רבים לשם חיזוק האוכלוסייה הדרוזית ברמת הגולן במטרה לצמצם את הפערים בחינוך, תעסוקה, תשתיות, דיור ותחומים נוספים ולשלב אוכלוסייה זו, באופן הראוי ביותר, בכל תחומי החיים של החברה הישראלית. לצד הפעילות הממשלתית השוטפת, הממשלה יזמה בעבר תכנית ייעודית לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזים ברמת הגולן (החלטת ממשלה מס' 1052 מ-15.12.2013) אשר במסגרתה

השקיעה המדינה 210 מלש"ח בפיתוח כלכלי חברתי ביישובים האלה בין השנים 2014 עד 2017 . עם סיום תכנית זו, הייתה אמורה לבוא תכנית המשך רב שנתית חדשה אך הדבר לא יצא אל הפועל עקב החלטת שר הפנים דאז לקיים בחירות מוניציפליות בארבעת היישובים הדרוזים ברמת הגולן ולאחר מכן עקב הקדמת הבחירות הארציות ואי אישור תקציב המדינה.

כיום ישנו צורך דחוף ומידי באישור תכנית פיתוח נוספת לשנים 2021-2023, בין היתר, בגין הפערים הגדולים שקיימים ביחס לישובים אחרים ברמת הגולן וביתר הארץ.

בהחלטה זו ניתן דגש על מספר נושאים – חיזוק הרשויות המקומיות והחוסן הקהילתי, קידום החינוך על שלביו השונים בדגש על לימודי השפה הערבית והעברית והתאמת החינוך לדרישות שוק התעסוקה העתידי, שימור והגנת הסביבה, המשך קידום תהליכי התכנון המתארי והמפורט, פיתוח כלכלי של היישובים כולל פיתוח תשתיות תיירותיות, שיפור ושדרוג תשתיות התחבורה, התקשורת, הבריאות, והביוב. הקמת מוסדות ציבור ורווחה. ושיפור איכות החיים של האוכלוסייה.

התכנית החדשה מתבססת על המסקנות ותהליך הפקת הלקחים של הרשות לפיתוח במגזר הדרוזי מיישום החלטות הממשלה מס' 4798, 959 ו-1052. התוכנית הוכנה לאחר בחינה מעמיקה של הצרכים של האוכלוסייה ביישובי התוכנית, ונבנתה בשיתוף משרדי הממשלה השונים וראשי הרשויות המקומיות שבתכנית, וכאמור על בסיס הניסיון שנצבר מתוכניות סיוע קודמות ובהתאם לממצאים וההמלצות שנכללו בתכנית האסטרטגית שהרשות לפיתוח כלכלי בחברה הדרוזית בנתה להעצמה כלכלית וחברתית של החברה הדרוזית עד לשנת 2035.

לאור הנתונים לעיל, מתמקדת תוכנית סיוע זו בנושאים הבאים:

שלטון מקומי: הרשויות המקומיות מופקדות על מתן ואספקת שירותים ציבוריים לתושביהן. הנחת היסוד הינה כי איכות שירותים אלו קשורה ברמת ההשקעה בתושב של הרשויות המקומיות, וכי נדרשת הגדלה של ההשקעה בתושב כדי להעלות את רמת השירותים המוניציפאליים שהתושבים מקבלים, ובכך את רמת החיים שלהם. 4 הרשויות המקומיות הדרוזיות ברמת הגולן נמצאות באשכול סוציו אקונומי 3. ממוצע הגירעון השוטף ברשויות הדרוזיות הינו כפול בהשוואה לרשויות היהודיות. המצב הכלכלי והפיננסי של הרשויות המקומיות משפיע באופן ישיר על יכולת ההשקעה שלהן בתושבים.

ההוצאה לתושב מושפעת באופן ישיר מהכנסות של הרשויות המקומיות. רשויות מקומיות דרוזיות מסתמכות בעיקר על הכנסות ממקורות ממשלתיים ופחות על הכנסות עצמיות. יתר על כן, עיקר ההכנסות העצמיות של הרשויות מתבסס על ארנונה ממגורים וההכנסות העצמיות ממסחר/תעשייה כמעט ואינם קיימים. כמו כן, ההשתתפות הנמוכה יחסית בשוק העבודה לצד כושר ההשתכרות הנמוך של האוכלוסייה יוצר נטל כלכלי על הרשויות ומונע את התפתחותן. ביישובי הדרוזים ברמת הגולן המצב עוד יותר קשה – גברים לא מתגייסים לשירות צבאי כמו כן, ניכרת מידה גבוהה של אי ידיעת השפה העברית ביישובים הדרוזיים ברמת הגולן- דברים אלו בא לידי ביטוי בצמצום אפשרות ההשתלבות בשוק העבודה שבלאו מצומצם באזור רמת הגולן.

ההוצאה לתושב מושפעת באופן ישיר מהכנסות של הרשויות המקומיות. רשויות מקומיות דרוזיות מסתמכות בעיקר על הכנסות ממקורות ממשלתיים ופחות על הכנסות עצמיות. יתר על כן, עיקר ההכנסות העצמיות של הרשויות מתבסס על ארנונה ממגורים וההכנסות העצמיות ממסחר/תעשייה כמעט ואינם קיימים. כמו כן, ההשתתפות הנמוכה יחסית בשוק העבודה לצד כושר ההשתכרות הנמוך של האוכלוסייה יוצר נטל כלכלי על הרשויות ומונע את התפתחותן.

הגירעון לנפש מצטבר ברשויות הדרוזיות ו עומד על 1078 ₪ לעומת 296 ₪ במגזר הכללי. גירעון לנפש שוטף 404 ₪ לעומת 59 ₪ במגזר הכללי. הכנסות מארנונה לא מגוררים לנפש במגזר הדרוזי עומדות על 224 ש"ח לעומת סך של 333 ₪ במגזר הכללי, שיעור גביית הארנונה לא מגוררים 69% ביישובי התכנית לעומת 89% בכללי. גביית ארנונה למגוררים ביישובי התכנית 689 ₪ לעומת 6513 ₪ בכללי. שטחי תעשייה לנפש ביישובי התכנית הוא 1.3 מ"ר לנפש לעומת 1.9 בממוצע הכללי, שטחי שירותים ומסחר לנפש 1.7 מ"ר לעומת 2.8 מ"ר בכללי. ב-2018, ההכנסות לתושב ממקורות ממשלתיים עמדו על 3,368 ש"ח לעומת 3,728 ש"ח ברשויות יהודיות (1-5), וממוצע של 1,125 ש"ח לתושב בהכנסות עצמיות בהשוואה ל- 2,854 ש"ח ברשויות יהודיות (1-5). כאמור, הפער בהכנסות העצמיות של הרשויות המקומיות נובע ממיעוט השטחים המניבים בתחומי השיפוט של הרשויות הדרוזיות ברמת הגולן לעומת היהודיות. בבחינה של הכנסות רשויות התכניות ממענקים ממשלתיים, קיימים פערים ביחס לרשויות היהודיות וזאת בשל קריטריונים שאינם לוקחים בחשבון את המאפיינים הייחודיים של הרשויות האלה. לצמצום פערים אלו בהוצאות לתושב, ובהכנסות ממשלתיות ועצמיות, נדרשת הגדלה של הכנסות הרשויות המקומיות הן ממענקים ממשלתיים והן מהכנסות עצמיות (דוגמת ארנונה, חוקי עזר, חלוקת הכנסה, ופרויקטים כלכליים). בנוסף, נדרשת הגדלה של יכולות הביצוע של הרשויות המקומיות בן היתר באמצעות חיזוק התשתיות הארגוניות והניהוליות.

מינהל התכנון: מינהל התכנון קידם תכניות מתאר ליישובים במסגרת החלטת הממשלה 1052. התכניות אושרו או שהן לקראת אשרור סופי. יחד עם זאת וע"מ לשמר את התנופה התכנונית ולהשלים את תהליך התכנון לידי מצב שבו האזרח יחוש שינוי מהותי לטובה בתחום – ישנו צורך לקדם תכניות לתכנון מפורט במתחמים שונים בארבעת היישובים הדרוזיים ברמת הגולן. התכניות הכוללניות מהוות מסגרת תכנונית הכוללת את כל תחום הישוב וקובעת את פריסת ייעודי הקרקע בו לעשורים הבאים, תוך קביעת כיווני הפיתוח העתידיים במכלול התחומים (דיור, שטחי ציבור, תשתיות, תעסוקה, תיירות, שימור וכו'). תכניות מפורטות יקודמו במתכונת של איחוד וחלוקה ויעדו שטחי פיתוח לשכונות מגורים חדשות על קרקע פרטית וקרקע מעורבת. התהליך כלל עבודת שטח מעמיקה תוך הבנת דפוסי הדיור הייחודיים לחברה הדרוזית, הבנת החסמים והקשיים, והתאמת התכנון למאפיינים ייחודיים אלו. חלקן של התכניות בהליכים סטטוטוריים וחלקן לקראת הגשה למוסדות התכנון. מתוך הבנת האתגרים לעומק, פרסם מינהל התכנון באוגוסט 2021 מסמך המתייחס לסוגיות מפתח ומאפיינים ייחודיים של קידום תכניות איחוד וחלוקה בקרקע פרטית ביישובי החברה הדרוזית, ואשר מפרט הנחיות וכלים יישומיים לפתרון.

תחום הרווחה: התוכנית מתמקדת בהשלמת תשתיות רווחה ביישובי התכנית. בנוסף, ולאור הצורך שעלה ע"י גורמי המקצוע בתחומי הרווחה והקהילה הן במשרדי הממשלה השונים והן ברשויות המקומיות – התכנית תקצה תקציבים ייעודיים לתגבור שירותי הרווחה ולחיזוק הקהילה והחוסן החברתי ביישובים הדרוזיים ברמת הגולן. יש לציין כי שיעור המשפחות הרשומות במחלקות הרווחה עומד על 16% לעומת 11% במגזר הכללי. מיקוד המאמץ בתחום זה אמור לסייע בהפחתת מספר המשפחות הנזקקות לשירותי הרווחה ובכך להפחית את הנטל על הרשות, וישפר את הכנסותיה באופן עקיף וישיר.

ההכנסות פר תושב מארנונה לא למגוררים עומד על 0.224 אש"ח לתושב ביישובים דרוזים לעומת 0.333 אש"ח ברמה הארצית (פער של כ 50%), גירעון מצטבר לנפש ברשות דרוזית עומד על 1.078 אש"ח ביישובים הדרוזיים לעומת 0.296 אש"ח לתושב ברמה הארצית. שיעור מקבלי הבטחת הכנסה ברשויות הדרוזיות עומד על 4.2% לעומת 2.8% ברמה הארצית.

תחום השיכון: הרשות לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הדרוזית והצ'רקסית בשת"פ עם משרד הבינוי והשיכון קידמו עבודת מטה בנושא הדיור אשר כללה מיפוי של הצרכים והחסמים בתחום ביישובי התכנית, ניתוח חסמי הדיור וצרכי החברה והצעת פתרונות למצוקת הדיור. לאור מיעוט התוכניות הממשלתיות הייעודיות בתחום השיכון ליישובי התכנית ותנאים טיפוגרפיים קשיים ביישובי התכנית – ניכרו פערים ניכרים בתחום. במסגרת סעיף משרד הבינוי והשיכון מוצע לקדם את הנושאים הבאים: תכנון סטטוטורי מפורט בקרקע מדינה ובקרקע פרטית, תכנון מסדיר, איחוד וחלוקה, וזאת באופן המותאם לאוכלוסייה בהליכי שיתוף ציבור, מיפוי בעלים ותוך לימוד מתמיד של מורכבויות והצרכים הייחודיים. בניית מוסדות ציבור, פיתוח תשתיות בשכונות הוותיקות, הסרת חסמי תכנון וביצוע וניקוז מי גשמים בכלל יישובי התכנית. על מנת לנתח לקחי ומסקנות החלטות הממשלה הקודמות בתחום הדיור, משרד הבינוי והשיכון ביצע תהליך למידה משמעותי בשיתוף ראשי הרשויות, אנשי ציבור ואנשי מקצוע, שותפים מהמגזר השלישי ומשרדי ממשלה רלוונטיים במטרה למפות את הצרכים לפתרון מצוקת הדיור והעצמה וחיזוק כלכלי - חברתי של יישובי החברה הדרוזית בכלל. מלקחי החלטת הממשלה הקודמות עולות המסקנות הבאות: המשך קידום תהליך תכנון רחב היקף ביישובים הדרוזים, הן בקרקע פרטית והן בקרקע מדינה כולל תכנון מסדיר, איחוד וחלוקה ותצ"רים, מתן דגש על התכנון המפורט לביצוע תשתיות בתכניות מאושרות – נדבך החסר כיום לחלק גדול מהרשויות – ואשר יאפשר למחלקות ההנדסה לקדם הליכי רישוי ופיתוח – למימוש התכנון הסטטוטורי שאושר ומקודם, המשך קידום בניית מוסדות ציבור במרקם הוותיק והחדש לסיוע בקידום שווקים, לרווחת התושבים, פיתוח תשתיות בשכונות הוותיקות לרבות ניקוז מי גשם, סבסוד פיתוח תשתיות בקרקע פרטית לרבות מענקי ראש שטח, פיתוח שצ"פים, והנגשת הזכויות לסיוע בדיור, עידוד יזמות מקומית, התקשרות עם חברות מנהלות ויועצים מוניציפליים, הנדסיים ותכנוניים, הסרת חסמי תשתית לשווק משמעותיים ואזוריים במטרה לקדם שווקים בקרקע מדינה ובנייה חוקית בקרקע פרטית, מיתוג, פרסום והנגשת מידע לכלל האוכלוסייה. נושא הדיור הוא נדבך חשוב בחיי החברה הדרוזית ודרכי הטיפול המוצעים בתחום זה מובילים להנהגת תרבות דיור חדשה המתחשבת במצאי המצטמצם של משאב הקרקע ביישובים, התאמת הדיור למבנה המשפחה החדש (לאור הירידה הדרסטית בפריון בחברה הדרוזית), חיזוק האמון בין התושב לבין מוסדות המדינה, צמצום תופעת הבנייה הבלתי חוקית על כל השלכותיה.

בהקשר זה, חשוב לציין כי בחודש דצמבר 2020 פרסם משרד המשפטים דו"ח הצוות הבין-משרדי להסרת חסמים בדיור ובמקרקעין ביישובי החברה הערבית, הדרוזית והצ'רקסית. הדו"ח כלל המלצות של הצוות הבין-משרדי בראשותו עמד המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט אזרחי) לשעבר, אשר מטרתן לפתור חסמים תכנוניים וקנייניים, לקדם שוק נדל"ן משוכלל ביישובי החברה הלא-יהודית, ולהציע סל פתרונות על-מנת לקדם את תחום הדיור ביישובים אלו, ובכלל זה - פתרונות לעניין קידום תכנון מפורט ביישובי החברה הלא יהודית, קידום תכניות איחוד וחלוקה, שכלול המנגנונים לעניין הפרשות קרקע לצרכי ציבור, קידום מימוש בנייה בקרקע פרטית באמצעים שונים, סיוע בקידום רישום הנכסים בפנקסי המקרקעין, תגבור השדרה המקצועית בוועדות המקומיות, קידום הסברה ושיתוף ציבור, שילוב ככל הניתן של נציגים מקצועיים מהחברה הלא יהודית בצוותי התכנון המקדמים תכנון מפורט ועוד. המלצות הצוות אומצו בהחלטה מס' 664 מיום 22 בדצמבר 2020.

בתחום החינוך: המטרה להביא לפיתוח ההון האנושי ביישובי התכנית ולקדם את ההשכלה המותאמת לשוק התעסוקה העתידי, בין היתר על ידי הגדלת מספר הסטודנטים בכלל, ובפרט,

סטודנטים הלומדים מקצועות נדרשים לתעשייה עתירת ידע, על ידי הקניית מיומנויות טכנולוגיות, טיפוח מצוינות, עידוד לימוד המדעים בקרב תלמידי בתי הספר והקצאת תוספת שעות לימוד ברשויות מקומיות. התוכנית כוללת המשך מימון תכניות ופעילויות לקידום החינוך הפורמאלי והלא פורמאלי שקודמו בהחלטות הממשלה הקודמות וחוללו שינוי גדול המתבטא בהעלאת אחוז הזכאים לבגרות ליותר מ- 81%. מספר הסטודנטים והסטודנטיות הדרוזים בשנת 2020 עמד על 5450 סטודנטים בכל מוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל ללא האוניברסיטה הפתוחה. בראייה רב שנתית גדל מספר הסטודנטים הדרוזים פי 3.2 בעשרים שנים. אי המשך מימון תכניות הלימוד יביא לסגירת התכניות ולצמצום השעות במערכת החינוך הפורמאלית בנוסף לפיטורי מאות עובדים. ההשקעה בקידום השפה העברית נדרשת באופן דחוף ומידי. אי ידיעת השפה העברית ברמה נאותה הפכה לחסם מהותי בפני השתלבות בני העדה בשוק התעסוקה והאקדמיה.

תחום הספורט: למינהל הספורט ישנן שתי מטרות מרכזיות: עידוד הספורט ההישגי ופיתוח ותמיכה בספורט העממי. בכל הקשור לספורט ההישגי, מרבית פעילות המנהל נעשית באמצעות תמיכה באיגודי הספורט ובמכון וינגייט. הקצאות אלה מטבען אינן בעלות מאפיינים מגזריים כלשהם. לצד זאת, שיעור הספורטאים הפעילים בקרב החברה הדרוזית נמוך לעומת השיעור בקרב החברה היהודית. הבדל בשיעור הספורטאים הפעילים יכול לנבוע כתוצאה מכך שתשתיות הספורט בישובים הדרוזים נחותות לעומת התשתיות בישובים היהודים כך שנוצר חסם כניסה להשתלבותם של ספורטאים חדשים מהחברה הזו. ללא ספק החסם של העדר מתקנים ראויים פגע ביכולת לפתח את הספורט ההישגי, כאשר הנתונים כיום מאוששים את העובדה הנ"ל. כמו כן, שיפור התשתיות הפיזיות והאנושיות בתחום זה מפחית קרוב לוודאי את תופעות הפשיעה והעבריינות וחוסמת אותן. לפיכך מוצע, בין היתר, לחזק את התשתיות הפיזיות ביישובי התכנית, בהגדלת הבסיס של הפירמידה מבחינת מעורבות בני הנוער הדרוזי בספורט וכמובן הכשרת עתודת מאמנים לרמות הגבוהות.

תחום התרבות: הפעילות הקיימת בחברה הדרוזית בתחומי התרבות השונים אינה משתווה כלל לעשייה ביישובים אחרים – הן מבחינת השקעה פר נפש והן מבחינת היקף הפעילות. החברה הדרוזית כולה (בגליל, בכרמל וברמה"ג) נהנית מתקציב של כ-6 מיליון ₪ בלבד מתקנות התמיכות של מנהל התרבות (ללא רכש ותקציבים אחרים). עוד נציין כי קיימים תחומים שאין בהם פעילות כלל בחברה הדרוזית, בין היתר:

א. מוזיאונים: 53 מוזיאונים נתמכים בסכום כולל של כ 55 מיליון ש"ח אך אין אף מוזיאון דרוזי נתמך.

ב. סינמטקים: 11 סינמטקים נתמכים בסכום כולל של 2,380 מיליון ש"ח אך אין אף סינמטק ביישוב דרוזי נתמך.

ג. מוסדות מחקר: 10 מוסדות מחקר נתמכים בסכום של כ 3.5 מיליון ש"ח אך אין אף מוסד מחקר דרוזי נתמך.

ד. תחומים כמו אמנויות הבמה, האמנות הפלסטית ופסטיבלים זוכים אמנם לתמיכה דרך תקנה ייעודית אך היא תמיכה יחסית נמוכה בהשוואה לתמיכה בגופים העבריים.

תחום התעסוקה: קצב ההתפתחות והפיתוח של עסקים בבעלות דרוזית נמוך ביחס לקצב הפיתוח וההתפתחות של עסקים דומים בישראל. יעילות התפעול היא הצד החלש ביותר מבחינת איכויות הניהול של החברות בבעלות דרוזית בכל הענפים, כאשר ענפי התחבורה והמסחר הם הענפים הנזקקים ביותר להכשרה בנושא איכות התהליכים הניהוליים בחברותיהם. כמו כן, הביצועים

הפיננסיים הממוצעים של חברות שנבדקו חלשים ביחס לחברות דומות במשק, וישנו קשר ישיר מובהק בין הביצועים הפיננסיים של החברות לבין איכות תהליכי הניהול שלהן. לכן התוכנית כוללת עידוד הקמת עסקים קטנים ובינוניים, פיתוח מנהיגות עסקית וניהולית. במסגרת התכניות הקודמות הוקם בירכא מרכז לעידוד עסקים קטנים ובינוניים שמעניק שירותים לאלפי יזמים באזור שמצד אחד משווע לעסקים ולמקומות תעסוקה חדשים ומצד שני חסר בו הצע של שירותים מקצועיים בתחום קידום היזמות והעסקים.

תחום הבריאות: הבריאות היא משאב המאפשר איכות חיים, פיתוח יכולות והשתלבות בחיי החברה והכלכלה. בריאות, בפרט בשנות החיים הראשונות הינה גם גורם המשפיע על יכולת הניעות של הפרט בין מעמדות חברתיות שונים.

בישראל פועלת מערכת בריאות אוניברסלית המספקת שירותי בריאות על פי עקרונות של צדק שוויון ועזרה הדדית. יחד עם זאת, אנו עדים לפערים משמעותיים בבריאות (כמו גם בתחומים אחרים) בין החברה הדרוזית לחברה היהודית, הממשיכים להתרחב, למרות מאמצים שהושקעו על ידי מערכת הבריאות בשנים האחרונות. כך לדוגמה תוחלת החיים של הנשים במגזר הדרוזי היא 82.4 לעומת ממוצע ארצי 84.2 ובקרב הגברים 79.4 לעומת 80.7 בכללי. כמו כן, שיעור מקרי הסכרת ל-100 במגזר הדרוזי 7 לעומת 59 בממוצע הכללי. ילדים בכיתה ז' במגזר המיעוטים סובלים מהשמנת יתר בשיעור הגבוה פי 1.7 ויותר מילדים בחברה היהודית, שיעורי התמותה המתוקנים מסוכרת וממחלות של דרכי הנשימה במגזר המיעוטים בכלל ובדרוזי בפרט כפולים מהחברה היהודית. שיעור הנשים המדווחות על דיכאון לאחר לידה כפול מהנשים המדווחות על דיכאון בחברה היהודית. לצד זאת, קיים מחסור בכח אדם דובר ערבית בתחומים שונים במערכת הבריאות בדגש על תחום בריאות הנפש והתפתחות הילד. על מנת לשפר את מצב הבריאות של האוכלוסייה יש לתת מענה כוללני לגורמים השונים המשפיעים על הבריאות תוך השקעה ממוקדת בחברה הדרוזית במטרה לצמצם פערים אלו.

פיתוח הפריפריה, הנגב והגליל: היישובים הדרוזים ברמת הגולן נמצאים באזורים שבתחומי אחריות המשרד, ופעילות המשרד נוגעת למס' תחומים כמו פיתוח כלכלי ביישובים האלה באמצעות קידום ושיווק התיירות אליהם, קידום תחום התעסוקה, העצמת האוכלוסייה ופיתוח והשלמת מוסדות ציבור שמעניקים שירותים שונים לאזרח ושהרשויות לא יכולות להעמיד את חלקן לטובת השלמת מבנים אלה ממקורותיהן העצמיים.

תיירות: תחום התיירות ביישובי הדרוזים בגולן מהווה מנוף כלכלי עיקרי לפיתוח היישובים. הפוטנציאל בתחום זה טרם מומש במלואו. טיפוח תחום זה בדגש על תשתיות תיירותיות ציבוריות תביא לתנופה כלכלית ביישובים. להגדלת הפריון ולהעלאת רמת החיים של חברה זו. היעדים המרכזיים בהיבטי תיירות הם:

- א. הגדלת היצע יחידות האכסון באזורי הביקוש.
- ב. פיתוח תיירות בת קיימא.
- ג. שיפור התשתיות הציבוריות התיירותיות באזורי הביקוש.
- ד. שיפור רמת התחזוקה והניקיון של אזורי הביקור העיקריים.
- ה. ייעול מערך התחבורה הציבורית והפרטית, שתאפשר הגדלת מספר הביקורים של התייר הבודד.
- ו. חשיפה של המוצר התיירותי באמצעים שונים כמו המשך פרויקט "כפר ביקרתם", שיווק אזורי, מיתוג אירועים ואחרים

ז. הגדלת מספר בני החברה הדרוזית המשתלבים בעבודה במשרות בדרג בינוני ובכיר בתעשיית המלונאות והתיירות.

ביוב: פיתוח תשתיות ביוב מהווה תנאי בסיסי לפיתוח כלכלי ואזורי ולא אחת מהווה חסם דיור, בפרט אם מדובר על הקמת מתקן לטיהור שפכים. שיעור משקי הבית ביישובי המיעוטים המחוברים למערכת הביוב עומד על מעל 80%, אל מול שיעור של כ-90% ביישובים בחברה היהודית. מימוש מיטבי של התקציבים המיועדים לפיתוח משק הביוב ביישובי התכנית תלוי בקצב ואיכות תכנון הפרויקטים הנדרשים על ידי ספקי שירותי ביוב וספקים אזוריים האחראים לפיתוח התשתיות ביישובים, הגשתם לאישור רשות המים ויכולת ביצוע בלוחות זמנים נדרשים ומוגדרים מראש.

תחום תחבורה:

א. **כבישים עירוניים:** על פי נתוני חברת נתיבי איילון ומשרד התחבורה - יישובי החברה הדרוזית סובלים מרמת תשתיות תחבורתיות ירודה ביחס לאוכלוסייה הכללית. מטרת החלטת הממשלה הנה ליצור צמצום משמעותי של פערי תשתית אלו ולייצר רשת דרכים נאותה ובטוחה ורמת תשתיות מקבילה לזו הקיימת ביישובים של כלל האוכלוסייה בארץ, תוך הבאת תועלת חברתית וכלכלית לתושבים בשנים הקרובות. הפרויקטים שיכללו בתוכנית יבוססו על מיפוי מקיף המתבצע בימים אלו על ידי חברת נתיבי איילון, הכולל את כלל יישובי החברה הדרוזית, והם יתועדפו על פי מנגנון ארצי שהחברה מפתחת במסגרת עבודה מקיפה זו. הפרויקטים כוללים בין היתר, הסדרת צירים ראשיים ופיתוח בר קיימא המעודד שימוש בתחבורה ציבורית, פריצה וסלילת כבישים בשכונות קיימות, הסדרה וסלילה של כבישים למוסדות ציבור, וכן תכנון וביצוע של מסופי תחבורה ציבורית המשולבים עם חניוני רכב כבד ותוכניות תמרור ליישובים.

ב. **בטיחות בדרכים:** כ-32% מכלל ההרוגים בתאונות דרכים הם ממגזר המיעוטים, בעוד שחלקם באוכלוסייה עומד על כ-21%. הסיכון של משתמשי דרך ממגזר המיעוטים להיהרג בתאונות דרכים גבוה פי 2 בהשוואה למשתמשי דרך מהחברה היהודית, והסיכון להיפצע קשה בתאונה גבוה פי 1.4. (יחסים אלו לא השתנו ב-7 השנים האחרונות). היפגעות היתר של משתמשי דרך בני מיעוטים, ביחס לגודל האוכלוסייה, בולטת בעיקר בקרב ילדים (בגילאי 0-14), נהגים צעירים וכנוסעים ברכב (גילאים 15-24) ובקרב רוכבי אופנוע. היפגעות היתר של נהגים ממגזר המיעוטים, ביחס למספר בעלי רישיון, קיימת בשני המינים, ובולטת בקרב גברים, בעיקר בגילאים 19-34. מניתוח נתוני התאונות בארבע השנים האחרונות עולה כי שיעור ההיפגעות של מגזר המיעוטים בתאונות חמורות (קשות וקטלניות) וכן במעורבות בתאונות קשות הינו 26%.

ג. מחקר שביצעה הרלב"ד מצביע על כך שגורם מרכזי המגביר את הסיכוי של משתמשי הדרך במגזר המיעוטים להיפגע בתאונות דרכים הוא סביבה תרבותית נוגדת בטיחות. דבר המתבטא במודעות נמוכה לכללי הבטיחות בדרכים, באי ציות לחוקי התנועה, ובמאפייני התנהגות בולטים: שיעורי חגירה נמוכים ושימוש נמוך באמצעי רישון; היעדר אחריות הורית לילדים ולנהגים צעירים; מעורבות גבוהה של ילדים בתאונות דרכים בעיקר כהולכי רגל; נהיגה במהירות מופרזת ושאינה מתאימה לתנאי הדרך ומעורבות רכבים פגיעים (אופנועים ורכבי שטח). גורמי סיכון נוספים הם סביבה פיזית קרובה מוזנחת בטיחותית המאופיינת בתשתיות ירודות, מרחקי נסיעה ארוכים להגעה למקומות העבודה ואכיפה הלוקה בחסר.

אנרגיה מקיימת: צריכת החשמל הרשותית מהווה כ-2.5% מכלל הצריכה במשק וצפויה להישאר כך גם בשנת 2030. צריכה זו נדרשת ברובה לטובת שירותים המסופקים לאזרח: מבני ציבור, בתי ספר, תאורת רחוב ועוד. המערכות צורכות האנרגיה הנפוצות שנמצאות בשימוש יישובי התכנית הינן מיושנות ולרוב גם לא יעילות, דבר הבא לידי ביטוי בצריכת אנרגיה גבוהה במיוחד. נוסף על כך, לעתים רבות מערך מבני הרשות בכלל ומשאבי האנרגיה של הרשות בפרט, לא מנוהלים באופן מסודר ויעיל. בנוסף, קיים פער מאד גדול בין חדירת טכנולוגיות חדשות וחסכניות והקמת מערכות לייצור אנרגיה מתחדשת (PV) ברשויות מהמגזר הדרוזי לעומת זה היהודי. מבין למעלה מ-220 פרויקטים במגזר המוניציפלי שקיבלו תמיכה מקרנות ממשלתיות בשנים האחרונות, רק מספר מועט הם פרויקטים שהתבצעו ברשויות דרוזיות.

התוכנית כוללת את היישובים הדרוזיים ברמת הגולן המפורטים בנספח א'. בפרק "עדיפות לאומית" שבהצעה להחלטה זו, הובאו נתונים ופרטים שונים על הפערים בין יישובי התכנית לבין יתר היישובים בישראל שלאורם מוצע להכיר ביישובי התכנית, כיישובי עדיפות לאומית לעניין ההחלטה המוצעת וכמפורט בה.

הבחנה בין היישובים הדרוזיים בגליל ובכרמל לבין היישובים הדרוזיים ברמת הגולן

בהחלטה זו לא נכללים היישובי הדרוזיים בגליל ובכרמל, נוכח המאפיינים השונים של היישובים הדרוזיים ברמת הגולן משלהם, ומעת שהיישובים הדרוזיים ברמת הגולן רואים עצמם כמגזר נפרד ונבדל מאוכלוסיית הדרוזים בגליל ובכרמל, ובכלל זה יש להם הנהגה נפרדת. החלטה שעניינה תכנית לעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי של היישובים הדרוזים בגליל ובכרמל מובאת לאישור הממשלה במקביל להצעה זו.

יובהר כי חלוקת הכספים בין שתי החלטות הממשלה, כאמור בהחלטה מס' 291 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה קידום תכנית חומש למגזר הדרוזי וצ'רקסי, נעשתה בהתאם לחלק היחסי של התושבים ביישובים האמורים.

האוכלוסייה הדרוזית ברמת הגולן מתגוררת בארבע מועצות מקומיות: בוקעאת'א, מסעדה, מגידל שמס ועין קינה. מספר התושבים ביישובים אלו נאמד בכ-23,500 תושבים, המהווה שיעור של כ-16 אחוזים ביחס לכלל אוכלוסיית הדרוזים בישראל. בהתאם לכך, סך התקציבים שהוקצו במסגרת החלטה זו ליישובים הדרוזיים ברמת הגולן מהווים 16% מסך התקציבים הייעודיים למגזר הדרוזי והצ'רקסי, כפי שנקבע בהחלטה 291.

יודגש כי ישנם מאפיינים תרבותיים וגאוגרפיים המבחינים בין הדרוזים במת הגולן לבין הדרוזים בגליל ובכרמל ובשל כך קיימת שונות בין החלטת הממשלה הייעודית לדרוזים בגליל ובכרמל לבין הדרוזים בגולן שבאה לידי ביטוי בתחומים להם מוקצים המשאבים. במסגרת עבודת המטה שבוצעה נבחנו הצרכים הייעודיים לאוכלוסייה זו ובהתאם לכך נקבעו ההטבות שיינתנו ליישובי התוכנית כאן לעומת אלו שניתנים ליישובי הדרוזיים בגליל ובכרמל. זאת, כאשר חלק מההטבות שנקבעו בהחלטה מס' X המובאת לאישור הממשלה במקביל לאישור החלטה זו, צפויות לתרום גם ליישובי התוכנית האמורים כאן. כך למשל, ועדת התכנון המגזרית אשר הונחה יושב ראש הוועדה המחוזית הרלוונטית להביא הצעה להקמתה בפני הוועדה המחוזית במחוז צפון, תהיה

רלוונטית גם ליישובי הגליל וגם ליישובי הגולן ; סעיפי משרד הביטחון והסבסוד להוצאות הפיתוח למשרתי כוחות הביטחון רלוונטיים גם לתושבי היישובים הדרוזיים כברמת הגולן.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי

תקציב

כמפורט בהחלטה

השפעה על מצבת כוח האדם

אין

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שרת החינוך : טרם התקבלה עמדתה.
שרת הכלכלה והתעשייה : טרם התקבלה עמדתה.
שר הרווחה והביטחון חברתי : תומך.
שר הביטחון : תומך.
שר המשפטים : טרם התקבלה עמדתו.
שר הבינוי והשיכון : תומך.
שרת הפנים : תומכת.
שרת האנרגיה : תומכת.
השרה להגנת הסביבה : טרם התקבלה עמדתה.
שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה : תומכת.
שר התיירות : תומך.
שרת התחבורה והבטיחות בדרכים : תומכת.
שר התרבות והספורט : תומך.
שר החקלאות ופיתוח הכפר : תומך.
השר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל : תומך.
השר לביטחון הפנים : תומך.
השרה לשוויון חברתי : טרם התקבלה עמדתו.
שר הבריאות : טרם התקבלה עמדתו.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת הממשלה מס' 1052 מיום 15.12.2013

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת עמדת היועץ המשפטי של משרד האוצר

סיווגים

סיווג ראשי : 01ביצועי

תחום פעולה עיקרי : 02חברה וכלכלה

מוגש על ידי שר האוצר
ועל ידי השר חמד עמאר

כ' בכסלו התשפ"ב
24 בנובמבר 2021

נספח א'

מס תושבים	אוכלוסיית הישוב	מעמד מוניציפלי	ישוב
11,349	דרוזי	מועצה מקומית	מגידל שמס
6,736	דרוזי	מועצה מקומית	בוקעת'א
3,802	דרוזי	מועצה מקומית	מסעדה
2,171	דרוזי	מועצה מקומית	עין קיניא
24058			סה"כ

חוות דעת משפטית הנלווית להצעות החלטה לממשלה

נושא הצעות ההחלטה:

תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנים 2021 עד 2023 ; תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים ברמת הגולן לשנים 2021 עד 2023.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

סעיף 151(א) לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן – **החוק**), קובע כי הממשלה רשאית להחליט שאזור מסוים או יישוב מסוים יהיה בעל עדיפות לאומית; החלטה שיכולה להיות כללית, לגבי עניין מסוים או לתקופה מסוימת.

בהחלטות ממשלה קודמות, הוכרו היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל והיישובים הדרוזיים ברמת הגולן כאזורי עדיפות לאומית, על בסיס השיקולים המנויים בחוק ובהסתמך על נתונים תומכים שפורטו בהן. בהתאם הוחלט על תוכניות רב שנתיות לפיתוחם ולהעצמתם של האזורים האמורים.

היישובים הדרוזיים ברמת הגולן הוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטה מס' 1052 מיום 15 בדצמבר 2013, שעניינה תוכנית רב שנתית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים בגולן לשנים 2014-2017 (להלן – **החלטה 1052**), וכן בהחלטה מס' 608 מיום 29 באוקטובר 2015, שעניינה סיוע מידי לשנת 2015 לרשויות הדרוזיות בגולן (להלן – **החלטה 608**). מכוח החלטות אלו קיבלו היישובים הדרוזיים בגולן הטבות שונות, אלא שמאז שפקעה החלטה 1052 בסוף שנת 2017 לא התקבלה בעניינם החלטת ממשלה נוספת. לעומת זאת, היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל הוכרו כבעלי עדיפות לאומית במספר החלטות ממשלה באופן רציף לאורך השנים, וזאת עד לאחרונה.

בעניין זה הוגשה עתירה בבג"צ 8567/20 **מועצה מקומית מג'דל שמס ואח' נ' ממשלת ישראל ואח'**, אשר עודנה תלויה ועומדת (להלן – **עניין מג'דל שמס**). בעניין מג'דל שמס טענו העותרים נגד התקציבים המופנים ליישובים הדרוזיים בגליל במסגרת החלטות ממשלה כאמור וביקשו כסעד שהממשלה תפעל לקידום תוכנית ייעודית רב שנתית גם לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים ברמת הגולן.

אמנם לעיכוב שחל בקבלת החלטת ממשלה חדשה בעניינם של היישובים הדרוזיים ברמת הגולן היו טעמים, וביניהם כי באוקטובר 2018 נערכו לראשונה בחירות במועצות המקומיות הדרוזיות ברמת הגולן ולכן הוחלט להמתין לקיומן על מנת לקיים שיח עם חברי המועצה הנבחרים בדבר התוכנית שתגובש להם, ולאחר מכן בשנת 2019 החלו תקופות בחירות ממושכות אשר עוררה קושי בדבר האפשרות לקדם תוכנית רב-שנתית במהלכה, כאשר החל משנת 2020 ועד לאחרונה אף לא היה תקציב מדינה מאושר והתנהלות הממשלה הייתה לפי תקציב המשכי לפי הוראות חוק יסוד: משק המדינה.

לעת הזו, המצב שנוצר מעורר קושי ממשי. לכן, בהחלטה האחרונה שהתקבלה בעניינם של היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובגולן, החלטה מס' 534 מיום 15 בנובמבר 2020, שעניינה תוכנית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לשנת 2020 – תיקון החלטת ממשלה והעברת שטח פעולה למשרד ראש הממשלה, נקבע כי כאשר הנסיבות יאפשרו זאת, הכוונה היא להביא לאישור הממשלה החלטה בעניינם של היישובים בגולן והצעה

בעניינם של היישובים בגליל ובכרמל. כך אף צוין בתגובה המקדמית של המדינה בעניין מגידל שמס, כי כאשר הנסיבות יאפשרו זאת יש כוונה לקדם דיון בממשלה בשתי הצעות החלטה במקביל, בין היתר, בשים לב שיקולי שוויון.

בהתאם, החלטה 291 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה קידום תכנית חומש למגזר הדרוזי והצ'רקסי (להלן – **החלטה 291**), קבעה מסגרת זמנים ומסגרת תקציב, שבהן יובאו לאישור הממשלה החלטות ממשלה מפורטות לתוכניות רב-שנתיות לפיתוח כלכלי-חברתי, הן של היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל והן של היישובים הדרוזיים בגולן.

בהמשך לכל האמור, מוצע כעת שהממשלה תשוב ותקבע כי היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל הינם אזורים בעלי עדיפות לאומית לשנים 2021 עד 2024, ושתאשר תכניות לפיתוח כלכלי וחברתי ביישובים כאמור, לשנים 2021 עד 2023 (להלן – **הצעת ההחלטה הראשונה**), ובהצעת החלטה מקבילה, מוצע שתשוב ותקבע הממשלה כי היישובים הדרוזיים ברמת הגולן הינם אזורים בעלי עדיפות לאומית לשנים 2021 עד 2024 (להלן – **הצעת ההחלטה השנייה**), ושתאשר תכניות לפיתוח כלכלי וחברתי ביישובים כאמור, לשנים 2021 עד 2023 – הכל כפי שמפורט בהצעות ההחלטה.

במסגרת הצעת ההחלטה הראשונה מוצע גם לקבוע הטבות למגזר הדרוזי והצ'רקסי ולמגזר הערבי הנסמכות על שיקולים מקצועיים הכוללים הטבות לפרט אשר נסמכות על תכלית של עידוד שירות סדיר בכוחות הביטחון. במסגרת זו מוצע להנחות את משרד השיכון והבינוי לסבסד הוצאות פיתוח תשתיות לבניה חדשה במקרקעי ישראל למשרתי כוחות הביטחון מקרב אוכלוסיות המיעוטים ביישובי התכנית המוגדרים בהצעת ההחלטה הראשונה, בהצעת ההחלטה השנייה, וכן ביישובי התכנית שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטה מס' 550 מיום 24 באוקטובר 2021, שעניינה התוכנית הכלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026 (להלן – **החלטה 550**), בגובה של 90% ועד לתקרה של 400,000 ש"ח, ובכל מקרה הוצאות הפיתוח המינימליות שישלם הזכאי (אחרי הפחתת הסבסוד), לא יפחת מסך של 40,000 ש"ח, והכל בכפוף לאמור בהצעת ההחלטה. מוצע כי הסבסוד הקבוע בסעיף זה יינתן עד ליום 31 בדצמבר 2023 או עד לניצול מלא של התקציב שהועמד לטובת מתן הסבסוד, לפי המוקדם מביניהם.

עוד מוצע כי מגובה הסבסוד האמור יופחתו כלל סבסודי הוצאות הפיתוח והתשתיות שמשרת כוחות הביטחון זכאי להם בהתאם לכל סעיף אחר בהצעת ההחלטה ובהתאם לכל החלטת ממשלה אחרת. הסבסוד האמור יחול גם לגבי משרתי כוחות הביטחון במכרזי קרקע שפורסמו על ידי רשות מקרקעי ישראל ואשר בהם נכללה התייחסות לעניין קבלת סבסוד בהתאם להחלטת ממשלה שתתקבל ואשר לגביהם טרם נקבעו זוכים במועד קבלת ההחלטה הנוכחית.

לעניין זה מוצע לקבוע כי –

"משרתי כוחות הביטחון" – מי שביצעו שירות סדיר מלא בכוחות הביטחון לתקופה שלא פחתה מ-24 חודשים או שקיבלו פטור משירות סדיר והתנדבו לשירות מלא בכוחות הביטחון לתקופה שלא פחתה מ-24 חודשים או קיבל שחרור מוקדם משירות סדיר עקב פציעה והתקשר עם רמ"י בעסקה להקצאת קרקע במסגרת מכרז, פטור ממכרז או הרשמה והגרלה בהתאם להחלטות מועצת מקרקעי ישראל.

"כוחות הביטחון" – צבא הגנה לישראל, משטרת ישראל, משמר הגבול, משרד ראש הממשלה, שירות בתי הסוהר.

עוד יצוין כי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.801 מחודש מרץ 2015 בעניין יישום הסכמים פוליטיים בעלי משמעות תקציבית (להלן – **הנחיית היועץ**), קובעת כללים והנחיות לעניין יישום הסכמים קואליציוניים שנכרתו לקראת הקמת הממשלה הנוגעים לחוק התקציב והן לגבי הסכם פוליטי בעל משמעות תקציבית הנכרת במסגרת תהליך חקיקת חוק התקציב, וזאת בין אם הסיכום נערך בכתב ובין אם בעל פה.

הצעות ההחלטה המוצעות הן בהמשך להחלטה מס' 291 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה קידום תכנית חומש למגזר הדרוזי וצ'רקסי, ועל יסוד עבודת המטה שבוצעה על ידי הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, בין היתר, בהתאם להחלטה מס' 196 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסים – הקמת ועדת היגוי, כהחלטות מסגרת לעניין הקצאת הסכומים כמפורט בהצעות ההחלטה. לנוכח כל האמור, וכפי שמוצע לקבוע בהצעות ההחלטה כל משרד בתחום עיסוקו יפעל, בכפוף לכל דין, ובחלקים הרלוונטיים בכפוף להנחיית היועץ. בהתאם להנחיית היועץ רק לאחר קבלת חוות דעת משפטית ומקצועית, ניתן להקצות כספים שמקורם בהסכם קואליציוני בתקנות הייעודיות לצורך הוצאתם.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

ההבחנה בין היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לבין היישובים הדרוזיים ברמת הגולן אמנם מעוררת קושי, ואולם נוכח עמדת גורמי המקצוע כמפורט להלן, כמו גם הבאת שתי הצעות ההחלטה לממשלה יחד, לתקופה דומה ובאופן שמסגרת התקציב שהוקצתה לכל אחת מההחלטות משקפת את חלקם של התושבים באותם יישובים מתוך כלל החברה הדרוזית והצ'רקסית, הרי שאין בהבחנה זו כדי להביא לפגיעה בעקרון השוויון.

קידום שתי החלטות הממשלה, במקביל אך בנפרד, נובעת מעמדתם העקבית של גורמי המקצוע בדבר מאפיינים תרבותיים וגאוגרפיים המבחינים בין הדרוזים ברמת הגולן לבין הדרוזים בגליל ובכרמל, מהרקע ההיסטורי השונה של כל אחת מהאוכלוסיות ומכך שהדרוזים בגולן רואים עצמם כמגזר נפרד ונבדל מאוכלוסיית הדרוזים בגליל ובכרמל, ובכלל זה יש להם הנהגה נפרדת מההנהגה של אלו.

נוכח מאפיינים אלה אף קיימת שונות בין החלטות הממשלה המוצעות כעת, שבאה לידי ביטוי בתחומים להם מוקצים המשאבים. במסגרת עבודת המטה שבוצעה, נבחנו הצרכים הייחודיים לכל אחת מהאוכלוסיות ובהתאם לכך נקבעו ההטבות שיינתנו ליישובים הדרוזיים בגולן לעומת אלו שיינתנו ליישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל. עוד יצוין כי חלק מההטבות שנקבעו בהצעת ההחלטה הראשונה כעת צפויות לתרום גם ליישובים הדרוזיים ברמת הגולן. כך למשל, ועדת התכנון המגזרית אשר הונחה יושב ראש הוועדה המחוזית הרלוונטית להביא הצעה להקמתה בפני הוועדה המחוזית במחוז צפון, תהיה רלוונטית גם ליישובי הגליל וגם ליישובי הגולן.

מסגרת התקציב שנקבעה בהחלטה 291 חולקה בין היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לבין היישובים הדרוזיים ברמת הגולן בהתאם לחלק היחסי של התושבים ביישובים האמורים. כך, האוכלוסייה הדרוזית ברמת הגולן מתגוררת בארבע מועצות מקומיות: בוקעתא'א, מסעדה, מגידל שמס ועין קינה, ומספר התושבים ביישובים אלו נאמד בכ-23,500 תושבים, המהווה שיעור של כ-16% ביחס לכלל אוכלוסיית הדרוזים בישראל. בהתאם לכך,

סך התקציבים שהוקצו במסגרת הצעת ההחלטה ליישובים הדרוזיים ברמת הגולן מהווים 16% מסך התקציבים הייעודיים למגזר הדרוזי והצ'רקסי, כפי שנקבע בהחלטה 291, והיתרה הוקצתה ליישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל.

למען השלמת התמונה, יצוין כי קדמו לעניין מגידל שמש שתי עתירות קודמות של העותרים. בבג"צ 1121/12 מגידל שמש ואח' נ' ממשלת ישראל ואח', שבו נטענות טענות נגד החלטות הממשלה שקבעו תוכניות פיתוח לאוכלוסייה הדרוזית ולא כללו אותם. בעקבות עתירה זו התקבלה החלטה 1052 והעתירה נמחקה בהסכמה. בבג"צ 8767/15 מועצה מקומית בוקעתא ואח' נ' ממשלת ישראל ואח', טענו העותרים נגד התקציבים שניתנו להם במסגרת החלטות 1052 ו-608, משאלו לטענתם נופלים בשיעורם מהתקציבים שניתנים ליישובים הדרוזיים בגליל ובכרמל ובכך יש כדי להפלותם. בהתאם ביקשו העותרים כי ייכללו במסגרת החלטות הממשלה המתייחסות ליישובים הדרוזיים בגליל ובכרמל או כי יוקצו להם תקציבים לפי אמות המידה שבהחלטות אלה. הליך משפטי זה הסתיים במשיכת העתירה על ידי העותרים, נוכח שינוי נסיבות שחל ממועד הגשתה, כאשר בפסק הדין צוין כי לעותרים שמורות מלוא זכויותיהם לפנות לממשלה בקשר לקבלת החלטה עדכנית בעניינם.

אשר לסבסוד הוצאות פיתוח תשתיות לבניה חדשה במקרקעי ישראל למשרתי כוחות הביטחון מקרב אוכלוסיות המיעוטים, הרי שסבסוד זה מאגד מתן הטבה לאוכלוסיית מיעוטים אשר משרתת שירות סדיר בכוחות הביטחון ואשר הקרקע נכללת ביישובים שיוכרו בהצעת ההחלטה הראשונה, בהצעת ההחלטה השנייה וכן בהחלטה 550 כיישובי עדיפות לאומית. העדפה זו נוכח מצוקת הדיור הייחודית ביישובים אלה, כמפורט בדברי ההסבר, כאשר סבסוד פיתוח תשתיות בבנייה חדשה הינו כלי שביכולתו לעודד התחלות בנייה, לסייע בהגדלת היצע הדירות ולהקל על מצוקת הדיור ביישובים האמורים. הטבה זו תינתן בתוך היישובים האמורים רק לקבוצת אוכלוסייה של משרתי כוחות הביטחון, מטעמים מקצועיים של מטרה לעודד שירות סדיר של אוכלוסיות מיעוטים בכוחות הביטחון, ובשים לב לאובדן ההכנסה הנגרם למשרתים בתקופת שירותם ביחס לאלו שאינם משרתים ונכנסים לשוק העובדה מוקדם יותר. אמנם ההחלטה הראשונה עוסקת בעיקרה במתן הטבות רק ליישובים הדרוזים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל, ואולם בשים לב לתכלית ההטבה, מתן הטבה זו גם ליישובים הדרוזים והצ'רקסיים ברמת הגולן וליישובים הערביים והבדואים הנכללים בהחלטה 550, מבטיח מתן יחס זהה בהקשר זה לכלל משרתי כוחות הביטחון מתוך אוכלוסיות המיעוטים לצורך דיור במסגרת היישובים שנכללו בהחלטות האמורות.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הצעת ההחלטה הועברה ליעוץ המשפטי של משרדי הממשלה שהצעת ההחלטה נוגעת להם. עד למועד העברת חוות הדעת למזכירות הממשלה, התקבלו רק חלק מעמדות היועצים המשפטיים של המשרדים האמורים, והערות שהתקבלו בהיבטים משפטיים הוטמעו בנוסח.

כאמור, מוצע לקבוע בהצעות ההחלטה כי כל משרד בתחום עיסוקו יפעל, בכפוף לכל דין, ובחלקים הרלוונטיים בכפוף להנחיית היועץ. בהתאם להנחיית היועץ רק לאחר קבלת חוות דעת משפטית ומקצועית, ניתן להקצות כספים שמקורם בהסכם קואליציוני בתקנות הייעודיות לצורך הוצאתם.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

בכפוף לכל האמור, אין מניעה משפטית לקבלת החלטת הממשלה.

10. ס. נ. ע.

חתימה

היועץ המשפטי של משרד האוצר

תפקיד

אסי מסינג

שם